D. VATAMANIUC, M. O. AL ACADEMIEI ROMÂNE, LA A 95-A ANIVERSARE A NAŞTERII SALE

VASILE I. SCHIPOR

Motto: „Se vinde, se vinde!… Luaţi / ce-a mai rămas şi ce nu-i; / ultimul cerb din Carpaţi / sau doar numai coarnele lui… // Şi-alături de ele se vinde / ramul cu dalbele flori / ce cad pe cărări din colinde / cântate la vechi sărbători. // Se vinde pe-ascuns într-o piaţă / şi lapte de cuc armenesc. / Şi zâmbete scurse pe faţă / se vând până când se topesc. // Se dă pe sub mână izvorul / cu lacrimi de-argint şi suspin. / Şi vine din nou cu ulciorul / să-l bea negustorul străin… // Se vinde la negru cuvântul, / se vinde şi sus la tribună, / nedreptul îl vinde pe sfântul / şi spini îi înfige-n cunună. // Se vând cu veleatul stejarii, / cad aşchii de timp sub topor / (mai greu e de scos la vânzare / din codri legendele lor). // Şi firul străvechilor pagini / ca marfa la piaţă se-ntinde… / iar târgul nu se mai sparge – / se vinde, se vinde, se vinde…”[1]

D. Vatamaniuc, Ehrenmitglied der Rumänischen Akademie, zum 95. Geburtstag

(*Zusammenfassung*)*

Der Artikel *D. Vatamaniuc, Ehrenmitglied der Rumänischen Akademie, zum 95. Geburtstag* beruht sich auf reichhaltige Informationen aus der Literatur- und Kulturgeschichte der Bukowina. Indem er über das Format und die Leitfäden der Ausarbeitung einheimischer lexikographischer Werke hinausgeht, weist der Verfasser auf einige in diesem Bereich leider unberücksichtigt gebliebene Aspekte hin. Die Interviews, die der Akademiker im Laufe zweier Jahrzehnte mehreren Bukowinern gegeben, sind sehr informationsreich und sollten in einer kritischen Ausgabe veröffentlicht werden, denn sie beziehen sich auf Menschenschicksale, Institutionen und geerbte Nationalwerte, sowie auf einen als „europäisches Modell” betrachteten Sonderraum der rumänischen Welt – die ehemalige, alte Bukowina. Der Beitrag von D. Vatamaniuc zur wissenschaftlichen Publizistik in der Bukowina illustriert Eigentümlichkeiten, Etappen, Probleme, Lösungen, aber auch grosse Misserfolge, die

* Traducere: Ştefăniţa-Mihaela Ungureanu.

[1] Grigore Bostan, *Ultimul cerb*, în volumul *Cetatea de Sus. 33 de poeme*, Hliboca [regiunea Cernăuţi], f. ed., 1994, p. 12–14.

Analele Bucovinei, **XXII**, *2* (45), p. 357–400 , Rădăuţi-Bucureşti, 2015

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

im schwierigen Prozess der Wiedergeburt der Zivilgesellschaft und in der Forschung über die Bukowina erschienen sind. Gleichzeitig ist sein Beitrag eine Anregung zur Reflexion und zu einer nötigen Solidarisierung der schöpferischen Kräfte für eine gemeinsame, bessere, würdige und für die Menschen aus diesem Erdwinkel anziehende Zukunft.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: ehemalige Bukowina, alte Bukowina, biobibliographischer Artikel, wesentliche Beiträge, das europäische Modell „Bukowina", Wiedergeburt der Zivilgesellschaft und der wissenschaftlichen Forschung über die Bukowina, nationale und europäische Erbe, kritische Bemerkungen.

Profesorul, cercetătorul, editorul şi scriitorul Dimitrie Vatamaniuc se naşte la 25 septembrie 1920, în comuna Suceviţa, judeţul Rădăuţi[2], însemnat loc istoric, renumit prin Mănăstirea cu hramul Învierea Domnului, ctitorită în perioada 1582–1586 de către Gheorghe Movilă (c. 1540–1605), episcop de Rădăuţi (1577–1588) şi mitropolit al Moldovei (1588–1591, 1595–1600), Ieremia Movilă, domn al Moldovei (august 1595–mai 1600, septembrie 1600–30 iunie 1606) şi Simion Movilă, domn al Ţării Româneşti (octombrie 1600–3 iulie 1601, august 1601–august 1602) şi al Moldovei (10 iulie 1606 – 24 septembrie 1607), strălucit monument de artă medievală înscris în lista patrimoniului cultural mondial UNESCO. Tatăl, Ioan Vatamaniuc, figurează în actele de stare civilă ca agricultor, însă practică şi alte meserii, specifice zonei, după nevoi şi împrejurări: muncitor la Fabrica de Sticlă de la Putna, muncitor forestier, cărbunar, cărăuş. Mama, Iustina Vatamaniuc, născută Cazacu, este casnică. Familia lor este una tipic românească, rostuindu-şi traiul după vechi rânduieli statornicite în satul tradiţional. În spiritul acestora, părinţii îşi cresc cei cinci copii: Eugenia (decedată în 1935), Vasile, maistru fierar, care lucrează vreme îndelungată la restaurarea monumentelor istorice (decedat în 1999), Trandafir, muncitor forestier şi moştenitor, ca frate mai mic, după vechea tradiţie din Bucovina, al gospodăriei părinteşti, Viorica, de

[2] Din păcate, la Primăria Comunei Suceviţa nu se păstrează originalul documentelor de stare civilă din 1920. *Registrul de acte de naştere 1920, 1921* al Sfatului Popular al Com[unei] Suceviţa, raionul Rădăuţi, este o copie. Imprimat în anii '50 din veacul trecut, într-un alt tip de format faţă de vechile registre de stare civilă din Bucovina, nelegat şi nepaginat, acesta cuprinde şi *Actul de naştere nr. 28*, din 27 septembrie 1920, care consemnează, cu parcimonie, naşterea lui Vatamaniuc Dimitrie, fiul lui Vatamaniuc Ioan şi Vatamaniuc Iustina, la 25 septembrie 1920. Multe rubrici ale actului de naştere sunt necompletate. Pe verso se află o menţiune: „Elib[erat] copie, cu nr. 125, la 6 I 1956". Registrul nu păstrează nimic din bogăţia de date şi informaţii a documentelor de stare civilă din perioada vechii administraţii austriece, nici meticulozitatea întocmirii ori frumuseţea şi eleganţa caligrafiei. Pentru anii de dinainte de 1914, la Primăria Comunei Suceviţa se află câteva volume din condicile de stare civilă (naşteri, căsătorii şi decese), completate cu grafie chirilică şi, pentru câţiva ani, cu grafie latină, în care se disting, între altele, scrisul elegant al preotului cooperator Ambrosie Gribovici din perioada 1894–1900 şi cel îngrijit al preotului Mircea Berariu, administrator al parohiei Suceviţa începând din 1911.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

profesie casnică, stabilită cu gospodăria în Suceviţa. Amândoi părinţii decedează în 1967[3].

Dimitrie Vatamaniuc îşi face studiile primare în comuna Suceviţa, la şcoala care astăzi îi poartă numele, în perioada 1927–1935. Aici este selecţionat de o comisie guvernamentală pentru Şcoala Normală de Băieţi din Cernăuţi, care urmărea să dea o bună pregătire învăţătorilor pentru şcolile primare ale vremii. Între anii 1935 şi 1943, frecventează Şcoala Normală din Cernăuţi, cu o întrerupere de un an (1940–1941), când urmează cursurile la Şcoala Normală din Bacău, datorită ocupării Cernăuţilor de către sovietici.

La Cernăuţi, Dimitrie Vatamaniuc are ca profesori personalităţi cu o temeinică pregătire ştiinţifică: Ipolit Tarnavschi, profesor de limba română şi director al Şcolii Normale pentru un scurt timp, se afirmă ca filolog şi este chemat la Cluj să lucreze la *Dicţionarul limbii române*; Alois Grigorovici, profesor de istorie, cu un doctorat la Paris, director o vreme al şcolii; Emil Goraş, profesor de limba română, recunoscut prin severitatea sa; Vasile Strejac, profesor de chimie, cu o pregătire ştiinţifică la nivelul Universităţii din Viena; Traian Ştefureac, profesor de ştiinţe naturale, care devine ulterior profesor universitar, director al Grădinii Botanice din Bucureşti şi membru al Academiei Române. Un loc aparte în galeria profesorilor străluciţi de la Şcoala Normală din Cernăuţi îl ocupă Laurenţiu Tomoiagă, director al şcolii multă vreme şi profesor de ştiinţe naturale, unul dintre traducătorii lui Eminescu, căruia adolescentul de la Suceviţa îi datorează cea dintâi iniţiere în poezia eminesciană.

În iunie 1943, Dimitrie Vatamaniuc susţine „examenul ferial" la Cernăuţi, împreună cu absolventele de la Şcoala Normală de Fete din Cernăuţi şi absolvenţii Şcolii Normale de Băieţi de la Şendriceni, fiind clasificat primul pe Centru, cu media 9,44, şi al 18-lea pe ţară. În septembrie 1943 susţine examene de diferenţă pentru clasele V–VIII la Liceul „Eudoxiu Hurmuzachi" din Rădăuţi. La Cernăuţi, îşi trece şi examenul de bacalaureat ca absolvent al Liceului „Eudoxiu Hurmuzachi" din Rădăuţi, tot în septembrie 1943, fiind clasificat al nouălea din cei o sută de candidaţi reuşiţi, fapt care îi îi conferă dreptul de a-şi continua studiile în învăţământul superior.

În Bucovina, în marele oraş cultural de pe Prut, fostă capitală a provinciei, Dimitrie Vatamaniuc îşi face o cultură generală temeinică. Viaţa de internat, ca

[3] *Registrul de stare civilă pentru decedaţi pe anul 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967*, vol. I, de asemenea nepaginat, al Sfatului Popular al Comunei Suceviţa, raionul Rădăuţi, consemnează însă în *Actul de deces nr. 2*, din 17 februarie 1967, mai multe informaţii: Vatamaniuc Ioan, fiul lui Vatamaniuc Onufrei şi Vatamaniuc Elena, născut la 27 august 1897 în Suceviţa, de naţionalitate română şi cetăţenie română, decedat la 17 februarie 1967 în Suceviţa. Cauza morţii: insuficienţă cardiacă acută, miocardită cronică. Decesul este declarat de către Vatamaniuc Trandafir. Pe verso al aceleeaşi file, *Actul de deces nr. 3*, din 13 martie 1967, consemnează: Vatamaniuc Iustina, fiica lui Cazac Ifrim şi Cazac Melania, născută la 19 iunie 1898 în Suceviţa, de naţionalitate română şi cetăţenie română, decedată la 12 martie 1967. Cauza decesului: hemoragie digestivă, pemfigus, ulcer gastric. Decesul este declarat tot de către Vatamaniuc Trandafir.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

pretutindeni în epocă, este austeră. Pregătirea şcolară se desfăşoară după un program strict, cu plimbări zilnice la Dominic, loc încântător, oferind o privelişte impresionantă asupra Văii Prutului, plimbări ce se desfăşoară, ritualic, la anumite ore şi câteva învoiri duminica. Conducerea şcolii este însă înţelegătoare şi sprijină frecventarea spectacolelor de teatru, organizate pe grupe de elevi, precum şi participarea la conferinţele susţinute la Teatrul Naţional „Vasile Alecsandri" de personalităţi ale literaturii şi culturii naţionale. De neuitat pentru tinerii liceeni rămân conferinţele susţinute aici de Ionel Teodoreanu şi Nichifor Crainic, prezentaţi publicului cernăuţean de Ipolit Tarnavschi. Tot la Teatrul Naţional, se organizează manifestările cultural-artistice pregătite de liceeni, sub îndrumarea renumitului profesor de muzică Alexandru Zavulovici[4].

La Cernăuţi, în ultimii ani de Şcoală Normală, se produce debutul literar al lui Dimitrie Vatamaniuc. Sub îndrumarea profesorului Ilie Mandiuc, publică nuvela *Între primari* în mai multe numere ale ziarului „Bucovina" (iulie–decembrie 1943). În paginile acestuia, ulterior în „Bucovina literară" şi în „Revista Bucovinei", continuă colaborarea cu proză scurtă şi versuri, semnându-se cu pseudonim.

[4] Cernăuţi, atestat documentar pentru prima oară în actul de privilegiu acordat de Alexandru cel Bun, domnitorul Moldovei, negustorilor din Leov (8 octombrie 1408), capitala Ducatului Bucovina (1861–1918), oraş cosmopolit, recunoscut în lumea întreagă prin strălucitoarea sa viaţă socială, economică şi cultural-artistică de până în 1938, oraşul copilăriei şi adolescenţei unei elite multietnice strălucitoare a umanităţii (români, germani, evrei, ruteni, polonezi, armeni), a devenit un mit în istoria modernă şi contemporană a locului. Evenimentele declanşate prin punerea în aplicare a prevederilor din protocolul adiţional secret al Pactului Ribbentrop-Molotov, din 23 august 1939, îi afectează dramatic existenţa. Evacuarea şi refugiul românilor, repatrierea germanilor, deportările masive în U.R.S.S., războiul şi comunizarea consfinţesc sfârşitul inexorabil al epocii sale de înflorire, printr-o adevărată „tragedie europeană pentru mai multe generaţii". În cadrul manifestărilor organizate la Cernăuţi, cu ocazia centenarului naşterii academicianului Radu Grigorovici, în perioada 27–30 septembrie 2011, cântecul interpretat în Sala Roşie a Universităţii Naţionale „I. Fedkovici", fosta Reşedinţă Mitropolitană, de Carolina Jitaru, *Colind pentru Ţara Fagilor*, pe versurile lui Grigore C. Bostan, m. o. al Academiei Române, învederează destinul său vitreg, privit din perspectiva comunităţii românilor de aici, trăind de multe decenii sub „teroarea istoriei": „În prag de Anul Nou zăpezi cu ploaie / frământă lutul istovit de sete / Şi curg pe faţa ta două şuvoaie / de lacrimi negre – Prutul şi Siretul. // În prag de Anul Nou atâta ceaţă / s-a grămădit la geamuri, ca-n zăvoi, / de nu mai vezi nici ochi de cer, nici faţă / şi umblă-n mască Iuda printre noi… // Treizeci de arginţi azi preţul nu vă pare / prea mic? Mai scoateţi zâmbetele-n prag… / Cum credeţi, mâine, cât va cere oare / pe-acest veşmânt al codrilor de fag?... // Va cere însutit numai valută / sau poate şi urări de Anul Nou? / Va cere numai lacrima căzută / pe flori sau şi cununa de erou?... // Colinde mai avem spre înălţare / la cerul nostru ud şi tulburat? / Să se reverse iar belşug şi soare / pe-acest pământ atât de-nstrăinat… // Mai curăţim şi plugul de rugină? / Mai aruncăm jăratic la plăvani? / Să tragă brazda-n spini, la rădăcină, / pe unde n-am arat de-atâţia ani… // Nu s-a pierdut sămânţa cea curată / cu pleava ridicată-n slăvi de vânt? / Veniţi, copii, cu faţa luminată / de grâul semănat pe-acest pământ! // Şi steaua cea de taină peste frunţi / va străluci cu raza mântuirii? / Copacii goi ca nişte cruci sub munţi / prin ceaţă parcă intră-n cimitire… // În prag de an pe cerul greu ca lutul / poate vreun semn mai bun s-a arătat? / Nisipuri negre duce-n ţară Prutul / şi dincolo Siretul, revărsat…" Vezi şi Grigore Bostan, *op. cit.*, p. 3–4.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

Începând din 1943, Dimitrie Vatamaniuc urmează cursurile Facultăţii de Litere şi Filosofie de la Universitatea din Cluj, aflată în refugiu la Sibiu (1943–1944) după Dictatul de la Viena, impus României în 1940. Audiază aici cursurile lui Lucian Blaga, D. D. Roşca, Liviu Rusu, Ştefan Paşca, Umberto Cianciolo, Silviu Dragomir, Fl. Ştefănescu-Goangă, Onisifor Ghibu, Gheorghe Giuglea, Ioachim Crăciun, Romulus Cândea, Alexe Procopovici, ultimul, venit de la Cernăuţi, la chemarea lui Sextil Puşcariu, să preia conducerea Muzeului Limbii Române. La severa şcoală a spiritului transilvănean, studentul din Bucovina face mai multe specializări: *Istoria literaturii române vechi* (cu profesorul Ştefan Paşca), *Istoria literaturii române moderne* (Dimitrie Popovici), *Literatura Transilvaniei* (Ion Breazu), *Istoria românilor* (Ioan Lupaş), *Seminarul pedagogic* (D. Todoran). Specializarea principală este însă *Istoria literaturii române moderne*, în cadrul căreia îşi trece licenţa în 1947 sub îndrumarea lui Dimitrie Popovici.

După absolvirea facultăţii, în septembrie 1947, Dimitrie Vatamaniuc se înscrie la doctorat, la profesorul Dimitrie Popovici, cu teza *Ioan Slavici şi lumea prin care a trecut.* Sub îndrumarea profesorului clujean, elaborează prima lucrare ştiinţifică dedicată prozei lui Eminescu, moment care marchează orientarea sa în istoria literară. Reforma din învăţământ (1948) îl împiedică însă în susţinerea doctoratului. Funcţionează ca profesor de limba română la Liceul „Andrei Mureşanu" din Dej (1947–1953). Aici se căsătoreşte, la 25 septembrie 1949, cu Lucia-Silvia Olaru. La 4 august 1950, în familia lor se naşte Magdalena. Pentru un scurt timp, în vara anului 1952, D. Vatamaniuc este redactor la „Almanahul literar" din Cluj, revistă lunară de cultură.

În 1953, D. Vatamaniuc se înscrie, prin concurs, la doctorat, la Institutul de Istorie Literară şi Folclor. Începând din octombrie 1953, este aici, timp de trei ani, aspirant cu frecvenţă, după care, la 1 noiembrie 1956, este numit cercetător ştiinţific principal, prin decizia preşedintelui Academiei R.P.R., fiind confirmat definitiv pe post în februarie 1957. Aici beneficiază de îndrumarea ilustrului critic şi istoric literar George Călinescu, bucurându-se de aprecieri elogioase, aşa cum rezultă din raportul acestuia, întocmit în 1957: „D. Vatamaniuc a luat parte, în anii pregătitori ai dizertaţiei de aspirantură, la toate lucrările Institutului nostru, fiind prezent la şedinţele de sâmbătă, urmărind cercetările colectivelor şi chiar colaborând la ele, participând la dezbateri din toată claviatura de preocupări a Institutului, ideologie literară, literatură universală, literatură română, folclor. De asemenea, ne-a însoţit în toate excursiile ştiinţifice pe teren. Serios, muncitor, leal şi om de caracter, cu convingeri democratice sincere şi trainice, dar neferindu-se a-şi spune constant punctul său de vedere, D. Vatamaniuc a ştiut să profite în mijlocul nostru şi azi, încadrat în schema Institutului, avem în el un colaborator preţios. Sub numele de D. Drumaru este un prozator cu frază

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

cumpătată şi plină de coloarea nord-moldovenească şi această însuşire verbală conferă lucrărilor şi intervenţiilor sale o notă de înţelepciune şi dignitate”[5].

În februarie 1954, familia Vatamaniuc se mută la Bucureşti.

La 12 februarie 1957, D. Vatamaniuc îşi susţine doctoratul cu teza *Ioan Popovici Bănăţeanul şi lumea meseriaşilor*, o „lucrare remarcabilă”, aducând „sub aspect informativ rezultate definitive”, „o operă solidă de pus de azi înainte în biblioteca noastră literară”, potrivit aprecierii ilustrului său îndrumător ştiinţific[6].

După această dată, D. Vatamaniuc este lector la Universitatea din Bucureşti (1957–1961), bibliotecar la Biblioteca Centrală Universitară (1961–1964), redactor, şef de secţie la Centrul de Documentare Ştiinţifică al Academiei R.P.R./R.S.R. (1964–1970), redactor la Centrul de Documentare şi Informare în Ştiinţele Sociale şi Politice al Academiei de Ştiinţe Sociale şi Politice a R.S.R (1970–1974)[7], cercetător ştiinţific la Institutul de Istorie şi Teorie Literară „George Călinescu” (1974–1975), de unde, odată cu „integrarea învăţământului cu cercetarea şi producţia”, ajunge cercetător la Muzeul Literaturii Române, în ale cărui state de funcţiune se află până în 2001[8].

---

[5] Dimitrie Vatamaniuc, Constantin Hrehor, *Convorbiri sub scara cu îngeri*, Cuvânt-înainte: acad. Eugen Simion, Iaşi, Editura Timpul, Colecţia „Enciclopedia Bucovinei în studii şi monografii” (33), 2010, p. 292.

[6] *Ibidem*, p. 285, 291.

[7] Prin *Hotărârea nr. 527*, din 12 iunie 1970, a Consiliului de Miniştri al R.S.R., Centrul de Documentare Ştiinţifică al Academiei R.S.R. este preluat de Academia de Ştiinţe Sociale şi Politice (ASSP), înfiinţată la 17 martie 1970, prin *Decretul 121*, devenit *Legea nr. 18/1970*, ca „for” unic care „organiza, îndruma şi coordona întreaga activitate de cercetare în domeniul ştiinţelor sociale” din ţară. Articolul 4 al acestei hotărâri precizează: „Se înfiinţează Centrul de documentare şi informare în ştiinţele sociale şi politice al Academiei de Ştiinţe Sociale şi Politice a Republicii Socialiste România, ca unitate bugetară, prin preluarea de la Centrul de documentare ştiinţifică al Academiei Republicii Socialiste România a personalului şi a mijloacelor materiale aferente redacţiilor din domeniul ştiinţelor sociale şi umane”. Articolul 2 precizează că „institutele şi centrele de cercetare în domeniul ştiinţelor sociale şi politice trec din subordinea Academiei Republicii Socialiste România în subordinea Academiei de Ştiinţe Sociale şi Politice”. În *Anexa 1*, sunt menţionate cele 31 de institute şi centre de cercetare ştiinţifică din întreaga ţară supuse transferului. Vezi *Hotărârea nr. 527*, din 12 iunie 1970, a Consiliului de Miniştri al R.S.R., la adresa: lege5.ro/.../hotararea-nr-527-1970-privind-aprobarea-statutului-**academi**... Pentru alte informaţii pe această problemă, vezi şi www.arhivelenationale.ro/.../Inventar%20ASSP-%20anii%201970-1978... (accesare online la 26 ianuarie, 10 şi 12 august 2015) şi www.iiccr.ro/index.html?lang=ro&section.../pro...**stefan_gheorghiu** (accesare online la 26 ianuarie, 10 august 2015).

[8] Pentru un spor de înţelegere a realităţilor unei epoci tumultuoase şi de cunoaştere a destinului acestui vlăstar al Bucovinei „subt vremi”, vezi, între altele, câteva surse: Mircea Grigoroviţă, *Dimitrie Vatamaniuc la o aniversare*, în „Iconar”, serie nouă, Rădăuţi, anul I, nr. 2–3, mai–septembrie 1995, p. 2–9; Dorina N. Rusu, *Membrii Academiei Române, 1866–2003. Dicţionar*, Ediţia a III-a, revăzută şi adăugită, cu un cuvânt-înainte de academician Eugen Simion, preşedintele Academiei Române, Bucureşti, Editura Enciclopedică–Editura Academiei Române, 2003, p. 838; Aurel Sasu (coordonator), *Dicţionarul biografic al literaturii române DBLR*, II (M–Z), [Piteşti], Editura Paralela 45, Colecţia „Marile dicţionare «Paralela 45»”, 2006, p. 791; S[tancu] I[lin], *Dimitrie Vatamaniuc*, în

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

Alexandru Oprea, succesorul lui Perpessicius la conducerea Muzeului Literaturii Române, formează un colectiv de cercetare alcătuit din Dimitrie Vatamaniuc, Petru Creţia, Eugenia Oprescu, Anca Costa-Foru, care să încheie *Ediţia Eminescu*, până în 1989, la centenarul morţii poetului. Acest colectiv, condus de Dimitrie Vatamaniuc, adoptă proiectul Perpessicius de editare a operei lui Eminescu (din care se publicaseră şase volume, cuprinzând poezia şi literatura populară, în perioada 1939–1963) şi tipăreşte, până în 1993, volumele VII–XVI, dată când se încheie editarea integralei eminesciene, realizare de excepţie patronată de Academia Română[9], „una dintre cele mai îndrăzneţe iniţiative editoriale româneşti": *Opere*, VII, *Proza literară* (1977); *Opere*, VIII, *Teatru original şi tradus. Traducerile de proză literară. Dicţionarul de rime* (1988); *Opere*, IX, *Publicistica, 1870–1877* (1980); *Opere*, X, *Publicistica, 1 noiembrie 1877–15 februarie 1880* (1989); *Opere*, XI, *Publicistica, 17 februarie–31 decembrie 1880* (1984); *Opere*, XII, *Publicistica, 1 ianuarie–31 decembrie 1881* (1985); *Opere*, XIII, *Publicistica, 1882–1883, 1888–1889* (1985); *Opere*, XIV, *Traduceri filosofice, istorice şi ştiinţifice* (1983); *Opere*, XV, *Fragmentarium. Addenda ediţiei* (1993); *Opere*, XVI, *Corespondenţă. Documentar* (1989).

Precizarea făcută de Petru Creţia (1927–1997) în legătură cu activitatea lui D. Vatamaniuc în colectivul de editare a ediţiei integrale Eminescu trebuie reţinută mai ales de către generaţiile noastre mai tinere de cercetători: „Prezenţa lui D. Vatamaniuc a fost providenţială: cunoaşterea amănunţită a autorului şi a epocii, îndelungata experienţă a manuscriselor eminesciene, echilibrul şi pătrunderea judecăţilor sale, tenacitatea şi hărnicia lui, o disciplină de fier a muncii zilnice,

---

Eugen Simion (coordonator general), *Dicţionarul general al literaturii române*, vol. VII (Ţ–Z), Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2009, p. 199–200. Vezi şi www.**crispedia**.**ro**/Dimitrie **Vatamaniuc** (accesare online la 10 aprilie, 17 iunie şi 11 august 2015); https://ro.wikipedia.org/wiki/**Academia Română** (accesare online la 26 ianuarie, 12 august 2015); Mihai-Dinu Gheorghiu, *Intelectualii în câmpul puterii. Morfologii şi traiectorii sociale*, Iaşi, Editura Polirom, Colecţia „Plural M", Seria „Idei contemporane", 2007, p. 11, 95–97; Iordan Datcu, *Academia de Ştiinţe Sociale şi Politice. Contribuţii documentare*, în „Cultura", săptămânal editat de Fundaţia Culturală Română, serie nouă, Bucureşti, anul V, nr. 37 (342), 22 septembrie 2011, p. 13. În articolele biobibliografice menţionate, precum şi în materialele postate pe Internet, persistă, din păcate, neclarităţi şi erori de informare pe această temă. „Timp de două decenii – scrie Iordan Datcu în articolul citat mai sus –, [Academia de Ştiinţe Sociale şi Politice a R. S. România] şi-a desfăşurat activitatea (1970–1989) paralel cu Academia R. S. România, pe care a subminat-o permanent. Despre aceasta nu s-a scris şi nu s-a vorbit după desfiinţarea ei, odată cu Revoluţia din decembrie 1989. [...] N-am citit, în ultimele două decenii, amintiri sau simple însemnări despre defuncta academie, scrise de membri ai ei. Rămâne ca de acum încolo să se scrie istoria fostei academii".

[9] Vezi şi D. Vatamaniuc, *De la începuturi până în prezent*, în „Revista de istorie şi teorie literară", Bucureşti, anul XVII, nr. 2, aprilie–iunie 1994, p. 131–135. Colectivul format la început se lărgeşte în cursul anilor prin cooptarea altor cercetători: Oxana Busuioceanu, Simona Cioculescu, Aurelia Creţia, Claudia Dimiu, Ileana Raţiu şi Alexandru Surdu, iar Georgeta Mitran, care a lucrat şi cu Perpessicius, îşi valorifică „bogata experienţă de editor" în activitatea de redacţie.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

smerenia cu care accepta soluţiile care veneau din afara ariei sale specifice de competenţă, capacitatea de a rezista oricăror adversităţi au făcut din el un coechipier admirabil, iar voinţa sa neabătută a făcut posibilă ducerea la bun capăt a lucrărilor. [...] Singura responsabilitate pe care nu mi-am asumat-o într-o măsură hotărâtoare a fost aceea a stabilirii paternităţii articolelor de presă, sarcină care i-a revenit în chip firesc, ca fiind cel mai competent în materie de publicistică a epocii, lui D. Vatamaniuc”[10].

Pentru elaborarea ediţiilor Eminescu şi Slavici, D. Vatamaniuc întreprinde călătorii de documentare la Viena (1979, 1983) şi Paris (1985, 1987), investigând fondurile Bibliotecilor Naţionale din cele două metropole europene. La Viena îl cunoaşte pe profesorul Helmuth Frisch, şeful Catedrei de Romanistică de la Universitatea din Bochum, pe care îl cooptează la elaborarea ediţiei Eminescu pentru partea germană a lucrărilor de editare. Colaborarea cu Universitatea din Bochum, la care eminescologul Dimitrie Vatamaniuc este invitat de mai multe ori, se dovedeşte importantă şi deosebit de rodnică. La stăruinţa sa, profesorul Helmuth Frisch înfiinţează o grupă de studiu, în cadrul căreia studenţii germani învaţă limba română şi, ulterior, participă la un Seminar Eminescu în Bucovina (1995). La Universitatea din Bochum profesorul Helmuth Frisch organizează cea mai bună Bibliotecă Eminescu din Germania, trece pe calculator manuscrisele lui Eminescu şi publică textele germane (1999). În Germania, Dimitrie Vatamaniuc susţine conferinţe consacrate lui Lucian Blaga, o „revelaţie pentru publicul german”, indianismului din opera lui Mihai Eminescu (1989) şi destinului comunităţii germane din Bucovina (1997)[11].

Remarcabila operă de cercetător ştiinţific, istoric literar şi editor a lui Dimitrie Vatamaniuc acoperă câteva domenii în care contribuţiile sale sunt de referinţă. Aici, trebuie citate, în primul rând, monografiile: *Ioan Popovici Bănăţeanul*, Bucureşti, 1959, 216 p., ediţia a II-a, Timişoara, 2005, 264 p.; *G. Coşbuc. O privire asupra operei literare*, Bucureşti, 1967, 184 p.; *Ioan Slavici şi lumea prin care a trecut*, Bucureşti, 1968, 618 p.; *Ioan Slavici. Opera literară*, Bucureşti, 1970, 306 p.; *Ion Agârbiceanu*, Bucureşti, 1970, 176 p.; *Publicistica lui Eminescu 1870–1877*, Iaşi, 1975, 416 p.; *M. Eminescu. Manuscrisele, jurnal al formării intelectuale şi al lărgirii orizontului ştiinţific. Laborator şi creaţie. Instrument de lucru*, Bucureşti, 1988, 374 p.; *M. Eminescu. Contribuţii*

[10] Petru Creţia, *Testamentul unui eminescolog*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1998, p. 9. Vezi şi la adresa: https://ro.scribd.com/doc/.../Petru-Cretia-Testamentul-Unui-Eminescolog (accesare online, 10 aprilie 2015).

[11] Pentru aceasta, dar şi pentru alte probleme, cu o prezentare în cadrul întregii sale activităţi, vezi şi Vasile I. Schipor, *Dimitrie Vatamaniuc la a 85-a aniversare a naşterii sale*, în volumul *Bucovina istorică. Studii şi documente*, Cuvânt-înainte de D. Vatamaniuc, m.o. al Academiei Române, Bucureşti, Editura Academiei Române, Colecţia „Enciclopedia Bucovinei în studii şi monografii” (22), 2007, p. 401–406. Aici se (re)publică şi şase dintre creaţiile sale în versuri, p. 406–408. Documentarul de aici apare, mai întâi, în „Bucovina literară”, serie nouă, Suceava, anul XV, nr. 10–11 (176–177), octombrie–noiembrie 2005, p. 21–23.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

documentare, Galaţi, 1992, 280 p.; *Eminescu şi Transilvania*, Cluj-Napoca, 1995, 240 p.; *Publicistica lui Eminescu 1877–1883, 1888–1889*, Bucureşti, 1996, 314 p.; *Caietele Eminescu. Mitologie şi document*, Bucureşti, 1998, 99 p.; *Lucian Blaga. Contribuţii documentare*, Bucureşti, 1999, 263 p.

Studiilor monografice elaborate de D. Vatamaniuc li se adaugă biobibliografiile: *Ioan Slavici*, Bucureşti, 1973, 516 p. (în colaborare); *Ion Agârbiceanu*, Bucureşti, 1974, 660 p.; *Lucian Blaga*, Bucureşti, 1977, 814 p.; *Tudor Arghezi*, vol. I–II, Bucureşti, 2005, 866+648 p.

Ca şi în cazul monografiilor, lista ediţiilor îngrijite de Dimitrie Vatamaniuc este consistentă. Dintre acestea, amintim: G. Călinescu, *Avatarii faraonului Tlà*, Iaşi, 1979; Ioan Slavici, *Opere*, vol. I–XIV, Bucureşti, 1967–1987; M. Eminescu, *Opere*, vol. VII–XVI, Bucureşti, 1977–1993; M. Eminescu, *Icoane vechi şi icoane nouă*, Bucureşti, 1996; M. Eminescu, *Răpirea Bucovinei*, Bucureşti, 1996; *Basarabia – pământ românesc samavolnic răpit*, Bucureşti, 1997; M. Eminescu, *Sfântul pământ al Transilvaniei*, Bucureşti, 1997; M. Eminescu, *Corespondenţa*, I–III, Bucureşti, 1997–1998; M. Eminescu, *Românii din afara graniţelor ţării*, Bucureşti, 1998; M. Eminescu, *Chestiunea evreiască*, Bucureşti, 1998; M. Eminescu, *Statul*, I–II, Bucureşti, 1998–1999; M. Eminescu, *Proză*, Bucureşti, 1999; M. Eminescu, *Opere*, I–III, Bucureşti, 1999; Mihai Eminescu, *Opere*, IV–V, Bucureşti, 2000; I. Slavici, *Opere*, vol. I–II, Bucureşti, 2000; Mihai Eminescu, *Opera dramatică. Lucrări originale*, Bucureşti, 2001; Ioan Slavici, *Opere*, I–VII, Bucureşti, 2001–2003; Ioan Slavici, *Mara*, Bucureşti, 2002; Mihai Eminescu, *Traduceri literare*, Bucureşti, 2002; *Corespondenţa lui Eminescu cu Veronica Micle*, Bucureşti, 2003; Mihai Eminescu, *Poezii*, Bucureşti, 2004; Teodor Balan, *Istoria teatrului românesc în Bucovina istorică*, Bucureşti, 2005; Titu Maiorescu, *Opere*, vol. I, *Critice*, vol. II, *Traduceri. Încercări literare*, Bucureşti, 2005 (în colaborare); Titu Maiorescu, *Opere*, vol. III, *Discursuri parlamentare (1866–1899)*, vol. IV, *Discursuri parlamentare (1900–1913)*, Bucureşti, 2006 (în colaborare); *Claudiu Isopescu, mesager al spiritualităţii româneşti în Italia*, I. *Corespondenţă (1926–1942)*, Bucureşti, 2006 (în colaborare); Teodor Balan, *Die Geschichte des deutschen Theaters in der Bukowina 1825–1877/Istoria teatrului german în Bucovina 1825–1877*, Bucureşti, 2007 (în colaborare); Dimitrie Onciul, *Scrieri despre Bucovina, Transilvania şi lexicografice*, Bucureşti, 2008 (în colaborare); Ioan Slavici, *Opere*, X, *Publicistică social-democrată. Problema naţională. Memorandumul*, Bucureşti, 2012, 1301 p. (în colaborare); *Eminescu în ediţii integrale*, Bucureşti, 2013, 235 p. (în colaborare).

De-a lungul timpului, Dimitrie Vatamaniuc semnează prefeţe la unele lucrări fundamentale, articole şi studii în publicaţii colective. Dintre acestea: Valeriu Braniște, *Oameni, fapte, întâmplări*, Cluj-Napoca, 1980; Nicolai Grămadă, *Toponimia minoră a Bucovinei*, vol. I–II, Bucureşti, 1996; Radu Grigorovici, *Bucovina în primele descrieri geografice, istorice, economice şi demografice*, Bucureşti, 1998; Helmuth Frisch, *Sursele germane ale creaţiei eminesciene*, I–II,

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

Bucureşti, 1999; Balthasar Hacquet, *Recentele călătorii fizico-politice ale lui Hacquet în anii 1788 şi 1789 prin Munţii Dacici şi Sarmatici sau Carpaţii Nordici*, Rădăuţi, 2002; *Drama lui Eminescu şi legislaţia vremii*, în „Semnele timpului". Publicaţie pentru cazuri extraordinare, [Bucureşti], nr. 3–5, 2002; *Corespondenţa lui Lucian Blaga şi editorii ei în cursul anilor*, în volumul colectiv *Meridian Blaga*, Cluj-Napoca, 2002. Tot aici menţionăm şi contribuţia sa la realizarea unei lucrări de interes, referitoare la o „problemă importantă şi de actualitate", dar, din păcate, cu o circulaţie restrânsă: Ion Gherman (redactor coordonator), *Românii din jurul României*, Bucureşti, Editura Vremea, Colecţia „Fapte, idei, documente" (FID), 2003, 608 p., unde semnează un material de sinteză în Capitolul I, *Românii de peste hotarele din nord*: *Viaţa culturală şi literară în Bucovina*, p. 74–82, fapt omis, de cele mai multe ori, în lucrările noastre biobibliografice[12].

Între lucrările elaborate şi publicate după 1989, un loc aparte îl ocupă volumul *Bucovina între Occident şi Orient. Studii şi documente*, Cuvânt-înainte de acad. Ştefan Ştefănescu, Bucureşti, Editura Academiei Române, Colecţia „Enciclopedia Bucovinei în studii şi monografii" (20), 2006, 688 p., lucrare pregătită pentru tipar la Rădăuţi de către un colectiv coordonat de Vasile I. Schipor, secretarul ştiinţific al Centrului pentru Studierea Problemelor Bucovinei al Academiei Române–Filiala Iaşi. Studiile şi documentele referitoare la Bucovina, reunite aici, sunt rodul muncii de cercetare din perioada 1990–2005, publicate în diverse periodice. Acestea privesc o mare diversitate de probleme: Bucovina şi bucovinenii, destinul unei străvechi provincii româneşti, personalităţi bucovinene, mişcarea culturală bucovineană (1860–1944), mesageri ai spiritualităţii româneşti în Occident, cercetarea ştiinţifică privind Bucovina astăzi.

Foc în satele de sub munţi. Poeme şi proze, Cu o confesiune de Dimitrie Vatamaniuc, Prefaţă de Aurel Buzincu, Ediţie, bibliografie şi notă de Constantin Hrehor, Suceava, Editura Universităţii „Ştefan cel Mare", 2012, 348 p., cuprinde restituiri ale unor opere de tinereţe (versuri şi proză scurtă), „o însumare târzie a activităţii literare din tinereţe a editorului, bibliografului şi istoricului literar", scrieri „recuperate din publicaţiile vremii", cum precizează editorul bucovinean, originar şi el din Sucevița.

Aici se retipăresc texte diverse.

Capitolul *Nu mai am pentru cântec vreme*, p. 21–46, reuneşte 25 de creaţii în versuri („poezii din presă"), toate, documente ale unei vârste, cea a tinereţii, consumate sub semnul zborului, într-un timp marcat de război, refugiu şi de comunizare a ţării (1943–1950): *E toamnă*, p. 22; *Rondelul cocorilor ce pleacă*,

[12] Cartea, lucru rar în România de după evenimentele din 1989, are preţul inscripţionat: 240 000 lei vechi, dar nu şi tirajul în care a fost tipărită. În câte exemplare va fi ajuns acest instrument de lucru util în comunităţile româneşti din jurul Patriei istorice, în câte case de învăţători, profesori, preoţi, scriitori, ziarişti şi studenţi români, interesaţi de cunoaşterea culturii naţionale, nimeni nu ne poate spune, faptul acesta reprezentând, din păcate, o caracteristică a difuzării cărţii româneşti în comunităţile noastre din Ucraina (în mod deosebit) de peste două decenii încoace.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

p. 23; *Scrisoare din depărtare*, p. 24; *Rânduri pentru tine, mamă…*, rondel, p. 25 („Scriu şi-acum ca-n toate primăverile trecute / Cuvinte calde, rânduri multe pentru tine, mamă. / Cum aş vrea ca nimeni să nu le ia în seamă, / Să nu le citească nimeni, să nu le-asculte. // Să le citeşti numai tu sub crengile-nflorite / Şi faţa arsă să ţi-o pleci cucernică-n năframă. / Scriu şi-acum ca-n toate primăverile trecute / Cuvinte calde, rânduri multe pentru tine, mamă. // Să-ndoseşti şi scrisoarea asta după vechea ramă, / Nu vreau să afle nimeni cum o duc departe. / Ştiu că te gândeşti mereu la mine, mamă, / Dar iartă-mă că rândurile mele sunt aşa de triste. // Îţi scriu şi-acum ca-n toate primăverile trecute"); *Scrisoare, în refugiu*, p. 26[13]; *În poarta de la drum*, rondel, p. 27 („În poarta de la drum, tata a dăltuit o cruce mare / Şi palmele aspre i-au sângerat adânc şi greu, / Purta, sub pleoape ude şi-amorţite, destrămare. / Plângea. Îşi întoarse ochii să nu-l văd şi eu. // I se împietriseră în colţul gurii desnădejdi amare, / Iar obrajii i se scăldau în ape tulburi de curcubeu. / În poarta de la drum, tata a dăltuit o cruce mare / Şi palmele aspre i-au sângerat adânc şi greu. // Dus pe gânduri, am stat lângă el privind mereu: / – De ce faci, tată, crucea asta când ne urci în care? / – Plecăm în pribegie şi lăsăm stăpân pe Dumnezeu! / Lacrimile mi-au căzut, în aşchi[i]le de lemn, mustrare. // În poarta de la drum, tata a dăltuit o cruce mare"); *O, minune!*, p. 28 („Zarişteа, boieri, ne spune / Stea suită-n ram de cer – / Flori de lună şi de ger / În fereastra noastră pune, / O, minune! O, minune! // Jăruire sfântă să-ncununе, / Neîntinată găzdui Maria; / Lângă albe turme, bucuria, / Vin păstorii să şi-o sune, / O, minune! O, minune! // Prunc cu gene de cărbune, / Mânuri goale de zăpadă; / Peste iesle tind să vadă / Boturi umede şi bune, / O, minune! O, minune! // Stea pe cer iar apune. / Aur, smirnă şi tămâie / Lângă fruntea lui rămâie, / Floarea albă să v-adune, / O, minune! O, minune!"); *Cină în alt ev*, p. 29 („Osteniţi şi mai mulţi de fiecare dată / Înserăm în preajma vetrelor străbune / Şi la focuri cu lumina tremurată / Veghem lângă blide cenuşii de lut, / Lângă lungi ştergare cu-aburită pâne, / Lângă ulcioare cu plinul ne-nceput. // Stăpâni doar îngerii şi focul peste vetre… / Ne-nchinăm cu străbunii pentru cină / Subt aceleaşi zări şi-aceleaşi pietre – / Vremea-i fără grabă, fără-ndemn, / Şi-n blide, cumpeniţi peste lumină, / Lovim rar, cu linguri mari de lemn"); *Aud cum creşte cucuruzul*, p. 30; *Aurul poemei*, p. 31 („Aurul poemei nu s-alege singur. / Stai pe-o piatră în soare, primăvara. / Firul ierbii creşte, se desface-n mugur, / O furnică-şi duce spre muşuroi povara. / Priveşti. Asculţi. Se clatină pădurile, / Apele ies de sub pământ limpezi şi reci, / Şerpuiesc la deal, la vale cărările, şurile. / Auzul spre care cântec ţi-l pleci? // Aurul poemei nu s-alege singur… / Brăzdează-n ţarini adânc plugarii… / Asemeni lor cu pasul măsurat şi rar / S-aşternem în brazda versului cuvântul / Şi semnele din file să rodească nesfârşit grânar"); *Mi-s dragi lucrurile casei mele*, p. 32 („Mi-s dragi lucrurile casei mele, / Înserare, ce-n pridvor te-aduni. / Mi-s dragi. Vânturi aspre, grele / Se

[13] În textul publicat în „Revista Bucovinei", Timişoara, anul III, nr. 7, iulie 1944, p. 250, titlul poeziei este, totuşi, *Scrisoare*. De altfel, cum putem remarca lesne, în textele din acest volum sunt destule greşeli, de toate felurile şi nepermise, nicăieri, în lucrarea de realizare a unei ediţii de acest fel.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

frământă câteodată-n pruni. // Mi-s dragi lucrurile casei mele, / Cărţile din preajmă, iubirile, tristeţile. / Oamenii biruiţi se mai întorc la ele / Şi-aşteaptă, albe, să-i culeagă dimineţile"); *Fumegă toamna*, p. 33; *Cresc umbrele-nserării…*, p. 34; *Destin*, p. 35; *Pândă*, p. 36; *Pământule, cum vei arde!*, p. 37; *Ne moare cuvântul*, p. 38 („Ne moare cuvântul pe buze, / Cântăreţi fără azi, fără mâne. / Vremuri. Pe vetrele cu spuze / Zac vechile unelte pentru pâne / Şi noi slujim cu altele străine / Fratelui ce pleacă, duşmanului ce vine. // Cuvintele ni-s pururi nerostite, / Ziduri mari ne străjuie, de fier, / Auzim pe-aproape tropot de copite / Şi nădejdile toate se destramă, pier. / Un tremur, de moarte, ne cuprinde… / Cine ne cumpără, cine ne vinde? // Sclipesc stelele în luciul apei – / Oştiri ciudate bat pământul. / Veac! Nu se râde, nu se plânge… / Cine ne cumpără, cine ne vinde?"); *Spital*, p. 39; *Se dărâmă nădejdile…*, p. 40; *Nu mai am pentru cântec vreme…*, p. 41; *Toamna, pădurile ţării…*, p. 42; *Frate, nu mai sta-ndosit*, p. 43; *Poem pentru oraşele mărunte*, p. 44; *Veche ilustrată*, p. 45; *Epitaf*, p. 46[14].

Capitolul *Foc în satele de sub munţi*, p. 47–338, cuprinde în primul rând 12 „proze din presă": *Între primari*, p. 48–56; *Domnul…inginer-şef*, p. 57–59; *Cu bruma toamnelor în plete…*, p. 60–61; *Pentru ce trag clopotele?*, p. 62–63; *La o cârciumă în mahala*, p. 64–65; *Vecinii lui Ioniţă*, p. 66–77; *Schimb de experienţă*, p. 78–104 (debutul editorial al autorului: Bucureşti, 1952); *Moara fără stăpân*, p. 105–131 (în volum: Bucureşti, 1953); *Foc în satele de sub munţi*, p. 132–151; *Drum nou sub pământ*, p. 152–239; *Subiect de nuvelă*, p. 240–282 (în volum: Bucureşti, 1956); *Prietenie nouă*, p. 283–301. Alte cinci texte, rămase în manuscris, se publică aici pentru prima oară: *A înflorit liliacul*, p. 302–303; *Valiza*, p. 304–311; *Cum poţi da cinstea pe ruşine* sau *Poveste cu întâmplări despre un om nevoiaş*, p. 312–318; *Drum la Valea Mărului*, p. 319–328; *Unchiul Dâdă*, p. 329–338.

Exceptând studiul introductiv, p. 5–15, *Confesiunea* autorului, p. 17–19, volumul se situează însă departe de exigenţele unei ediţii critice, ignorând, din păcate, paradigma epocii pe care o acoperă textele (1943–1956), critica filologică (utilizatorul de astăzi, cu rarisime excepţii, nu are posibilitatea, de exemplu, să cunoască „textul de bază" al fiecărei creaţii incluse aici), cronologia de istorie literară corespunzătoare, referinţele critice, excerptate din publicaţiile vremii, precum şi un corpus de anexe, care, prin facsimile, să aducă lucrării un spor de plusvaloare.

[14] Unele dintre aceste creaţii de tinereţe, risipite în publicaţii apărute la Cernăuţi, Timişoara şi Cluj, au mai fost publicate în câteva periodice din Bucovina după 1992 (Rădăuţi, Suceava) ori chiar în volum (2007). Editorul nu menţionează însă acest lucru nicăieri. Două texte, menţionate în *Bibliografie*, p. 339, între creaţiile publicate: *Mi-s dragi oamenii muncii* („Lupta Ardealului", anul V, nr. 893, 18 iulie 1949, p. 3) şi *Mă întâlnesc cu prietenul meu cizmarul* („Contemporanul", nr. 144, 8 iulie 1949, p. 3), nu sunt reproduse în volum. Nici despre acestea nu se face nicăieri vreo menţiune.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

Memorialistica lui D. Vatamaniuc, publicată la Suceava, în „Bucovina literară", începând cu anul XIV, nr. 1–2 (155–156), ianuarie–februarie 2004[15] şi până în anul XXI, nr. 8–9 (234–235), august–septembrie 2010, multă vreme în cadrul unei rubrici distincte, *Rememorări*, de interes documentar, apreciată pentru „forma agreabilă", cu „evidente calităţi epice", oferind cercetărilor viitoare date şi informaţii privind viaţa socială şi culturală din Bucovina şi România, într-o frescă amplă ce acoperă peste o jumătate de veac, este retipărită în volum: Dimitrie Vatamaniuc, Constantin Hrehor, *Convorbiri sub scara cu îngeri*, Cuvânt-înainte: acad. Eugen Simion, Iaşi, Editura „Timpul", Colecţia „Enciclopedia Bucovinei în studii şi monografii" (33), 2010, 405 + 147 p. cu anexe, volum răsplătit cu Premiul Fundaţiei Culturale a Bucovinei (2010) şi Premiul „Lucian Blaga" al Academiei Române (2012)[16].

Cartea cuprinde, în această nouă formă, „o lungă confesiune", în care „notaţiile biografice" se împletesc cu „datele istorice", înfăţişând cititorului „o viaţă aşa cum a fost", un adevărat *bildungsroman*, în discursul căruia „vocea" memorialistului alternează cu cea a prozatorului şi a istoricului. Prin marea bogăţie de date şi informaţii, dar şi prin perspectiva de înţelegere a evenimentelor evocate, *Convorbiri sub scara cu îngeri* se situează între lucrările de referinţă ale genului de la noi, interesând istoria socială, istoria literară, genealogia, etnografia şi antropologia culturii.

Excursul în universul onomasticii din Bucovina exploatează un material încă necercetat: recensămintele moldoveneşti din anii 1772–1773 şi 1774, dar nu şi registrele de stare civilă (mitricile) mai vechi de aici, registre introduse în Bucovina prin *Patentul împărătesc* din 20 februarie 1784, cu exemplare tipizate, trimise în parohii, în 1801, care aveau obligaţia de a le completa corect şi păstra la zi, documentele fiind verificate de patru ori pe an, iar preoţii găsiţi vinovaţi de nerespectarea reglementărilor stabilite fiind pedepsiţi cu „gloaba" şi chiar cu

[15] „Rememorările" sunt numerotate cu cifre latine şi poartă fiecare câte un titlu dat de autor. Primele zece „rememorări" sunt semnate cu pseudonim: Dumitru Drumaru (într-un număr, şi cu forma arhaică Drumariu, trecută probabil la tehnoredactarea computerizată, în redacţie, a textului). La sfârşitul episodului publicat în anul XV, nr. 1–2 (167–168), ianuarie–februarie 2005, într-o notă, „redacţia" precizează că autorul „excelentelor rememorări" este Dimitrie Vatamaniuc, care a preferat să semneze cu vechiul pseudonim „din motive care ţin de modestia sa" (p. 28). De aici înainte, fiecare „rememorare" este semnată cu numele real al autorului.

[16] După cum citim la sfârşitul textului propriu-zis, cartea a fost elaborată la Sucevița şi Grăniceşti, în perioada 2007–2010. Constantin Hrehor nu menţionează nicăieri, însă, apariţia „rememorărilor" lui D. Vatamaniuc, mai întâi, în periodicul „Bucovina literară" de la Suceava. Într-un text, *În loc de argument. Sigiliul liniştii clasice*, p. 7–10, colocutorul-editor face referiri elogioase la „cărturarul-instituţie" D. Vatamaniuc şi la „contribuţiile [sale] excepţionale în jurul marilor oameni ai culturii române, Eminescu, Slavici, Blaga, Arghezi, Călinescu", dar nu şi la geneza, organizarea cărţii şi metodologia de lucru, cum s-ar fi cuvenit să o facă. Într-un prim capitol, *Sucevița, comuna natală şi intrarea în istorie*, chiar în prima întrebare adresată „intervievatului" se face, însă, precizarea că scrierea se doreşte a fi „o binemeritată cronică", menită a se „adăuga la şirul de lucrări" în care D. Vatamaniuc şi-a „risipit toată viaţa" (p. 11).

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

scoaterea din preoţie, „în caz de persistenţă în greşeală”[17]. Un capitol aduce în discuţie prezenţa patronimului autorului într-un spaţiu mai larg, cel al Ţării de Sus a Moldovei[18].

[17] Mihai-Ştefan Ceauşu, *Bucovina habsburgică de la anexare la Congresul de la Viena. Iosefinism şi postiosefinism (1774–1815)*, Iaşi, Fundaţia Academică „A. D. Xenopol”, 1998, p. 183.

[18] Vezi *Onomastică, genealogie şi destine*, p. 20–33. Nu găsim aici, din păcate, referiri şi la frecvenţa numelui *Vatamaniuc* în unele sate de pe Cordun ori foste proprietate a Mănăstirii Movileştilor, devenite metoc al Schitului Mare de la Maniava, din districtul Stanislav (Pocuţia), în perioada 1648–1777, unele dintre acestea locuite şi de urmaşii bejenarilor galiţieni: Mitocu Dragomirnei, Rogojeşti, Cândeşti, Suceviţa, Tereblecea, precum şi în unele oraşe din Bucovina: Rădăuţi şi Suceava, şi nici la prezenţa numelui *Vataman*, cu varianta *Vatamanu*, în onomastica de astăzi a unor localităţi din Bucovina, nume scăpat – cum observăm – de modificări în actele de stare civilă, operate de unii preoţi păstoriţi de Daniil Vlahovici, chiriarhul Bucovinei din perioada 1789–1822, referiri care să privească numele *Vataman (Vatamanu)* într-un cadru mai larg, acoperind toată Moldova istorică. În lumea contemporană, tot mai cuprinsă de febra „americanizării Planetei”/globalizării, contribuţia lui D. Vatamaniuc de aici reprezintă o frumoasă incursiune în universul genealogiei locale, chiar dacă se află uneori în contrast cu deschiderile faţă de abordarea problematicii din perspectiva multiculturalităţii, cum o face, de exemplu, *Names Encyclopedia* [Enciclopedia numelor], ce prezintă răspândirea numelor de familie pe un spaţiu geografic/cultural mai larg. Aici, numele reprezentând patronimul *Vatamaniuc* este menţionat în 438 de poziţii, provenind din şase ţări şi fiind însoţit de numele de botez, consemnat după criteriul frecvenţei: Republica Moldova (260), România (140), S.U.A., Rusia, Italia şi Franţa (sub 20). *Names Encyclopedia* ne mai oferă câteva informaţii interesante. Patronimul *Vatamaniuk* este înregistrat în 12 poziţii, provenind din patru ţări: Rusia, Canada, Argentina şi S.U.A., iar *Vatamanyuk*, în 216 poziţii, acestea provenind din şase ţări: Rusia, Ucraina, S.U.A., Belarus, Latvia (Letonia) şi Cehia. Interesantă este, în *Names Encyclopedia*, şi frecvenţa numelor de botez în cazul acestui patronimic: Ion (11), Elena (10), Mircea (10), Vasile (9), Maria (8), Mihail (8), Silvia (8), Ecaterina (7), Constantin (7), Nicolai (7), Serghei (6), Mihai (6), Viorica (6), Viorel (6), Gheorghe (6), Eduard (5), Andrei (5), Nadejda (5), Mariana (5), Tatiana (5), Grigore (5), Ivan (5), Dumitru (4), Ana (4), Ioan (4), Anatolie (4), Vera (4), Nicolae (4), Ilie (4), Svetlana (4), Victor (4), Rodica (4), Nina (4), Valentina (4), Elizaveta (3), Liudmila (3), Pavlina (3), Natalia (3), Sergiu (3), Oleg (3), Adi (3), Adrian (3), Igor (3), Tamara (3), Irina (3), Alexandr (3), Leonid (3), Ludmila (3), Alexei (2), Elvira (2), Cornelia (2), Erika (2), Cecilia (2), Gavril (2), Aspazia (2), Angela (2), Eugenia (2), Arcadi (2), Emilia (2), Valeriu (2), Iulian (2), Marcel (2), Valeria (2), Veaceslav (2), Anatolii (2), Veniamin (2), Nichita (2), Romica (2), Radu (2), Pavel (2), Lidia (2), Igor (2), Fevronia (2), Aliona (2), Vasilii (2), Leoras (2), Filip (2), Lucian (2), Norin (2), Alexandru (2), Virgil (2), Dimitrie (1), Cezar (1), Simion (1), Doru (1), Adina (1), Angelica (1), Silvia (1), Paul (1), Ionel (1), Nastasia)1), Maricica (1), Vladislav (1), Katalin (1), Liviu (1), Geta (1), Georgeta (1), Ermolae (1), Petru (1), Eugenia (1), Iuliana (1), George (1), Dragoş (1), Fiodor (1), Aurica (1), Vladimir (1), Vasili (1), Zinovia (1), Evghenia (1), Gherman (1), Boris (1), Rodion (1), Parascovia (1), Titu (1), Stasii (1), Dmitri (1), Cristina (1), Caleria (1), Antonina (1), Grigori (1), Inga (1), Stanislav (1), Olimpiada (1), Maria (1), Marin (1), Raisa (1), Ambrosii (1), Vlad (1), Polina (1), Nicandru (1), Efrosina (1), Iurie (1), Vitalie (1), Piotr (1), Veronica (1), Gloria (1), Sofia (1), Dionis (1), Clara (1), Olesea (1), Dmitrii (1), Ghenadie (1), Rada (1), Olga (1), Iulea (1), Zinaida (1). Vezi www.namespedia.com/details/Vatamaniuc (accesat online la 26 ianuarie, 21 iunie 2015). Pentru plăcerea studiului comparativ, vezi în *Names Encyclopedia* şi repartiţia numelor *Vataman* şi *Vatamanu*. Aici numele *Vataman* este menţionat în 280 de poziţii în Republica Moldova, 180 în Federaţia Rusă, 110 în România şi cu valori mai mici de 10 în S.U.A., Regatul Unit al Marii Britanii, Canada, Ucraina ş.a., în timp ce numele *Vatamanu* apare menţionat în România (550 de poziţii), Republica Moldova (50), Regatul Unit al Marii Britanii, S.U.A., Italia, Canada, Federaţia Rusă (sub 10 valori) ş.a. Şi în acest caz se dau pentru ficecare nume de familie, numele de botez, în

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

Capitolul *Casa noastră din Cluj şi „pădurea de năpârci”*, p. 189–211, oferă informaţii bogate despre greva studenţească antirevizionistă şi anticomunistă de la Cluj, din mai 1946. În noua ediţie pe care o gândeşte deja D. Vatamaniuc poate că vom găsi referiri mai multe şi la activitatea studentelor de la Cluj, angrenate şi ele în vâltoarea acestor evenimente, fără a se omite totodată destinul dramatic al unor tinere înzestrate, precum Aspasia Oţel, refugiată din Bucovina ocupată de sovietici, şi nici noile documente privitoare la eveniment, publicate între timp.

În referatul de susţinere a propunerii de premiere a cărţii *Convorbiri sub scara cu îngeri*, prof. univ. dr. Mircea A. Diaconu scrie despre autor şi lucrarea sa: „Fascinat de destinele altora, pe care le rezumă ori asupra cărora atrage numai atenţia, Dimitrie Vatamaniuc priveşte şi în labirintul propriei vieţi ca şi în acela al rădăcinilor sale cu sentimentul predestinării şi al împlinirii. În toate, hazardul pare strunit de tainele zodiei care-l protejează [...]. Stând sub semnul zodiei, asupra căreia face dese referiri, Dimitrie Vatamaniuc are încredinţarea că slujeşte un sens pe care îl urmează, asemenea unora din personajele lui Slavici, ocolind căile comode, preferând împlinirea aspră. [...] Dimitrie Vatamaniuc se slujeşte de un cod de înţelesuri simple, elementare, cumva naturale, dar care constituie chiar temelia vieţii. A face binele, a-ţi iubi neamul, strămoşii şi patria, a te devota cu umilinţă unor idei sau unei munci sunt numai câteva dintre ele. Simplu spus, a-ţi urma calea. [...] Viziunea, este, oricum, a unui moralist. Hermeneut al propriei vieţi, retras în bibliotecă de parcă ar sluji într-un schit, lăsând prim-planul scenei altora, Dimitrie Vatamaniuc identifică sau construieşte peste tot legi care îi guvernează traiectul. Sau gândeşte existenţa în aceşti termeni. [...] Dimitrie Vatamaniuc este, prin sine însuşi, dovada că există o teleologie a binelui şi că structura luminoasă, înscrisă natural în articulaţiile oarbe ale labirintului vieţii, instituie finalmente un rost pentru tot ceea ce se întâmplă. [...] Poţi citi «convorbirile» acestea pentru astfel de documente şi pentru atmosfera pe care ele o instituie. Poate că tocmai aici ar trebui căutată cheia acelei încrederi în destin, care i-a călăuzit, se pare, paşii lui Dimitrie Vatamaniuc. În această bucurie a trăirii detaliului pentru el însuşi, convins că, în marea ţesătură, el îşi găseşte rostul”[19].

În ultimele decenii, ocazional, D. Vatamaniuc acordă interviuri pe câteva teme de interes major pentru istoria literară şi istoria culturii noastre: Mihai Eminescu, Ioan Slavici, Lucian Blaga, Tudor Arghezi, George Călinescu (destinul scriitorilor şi al operei lor). Interviul, ca specie a literaturii publicistice, se situează în acest caz la cotele jurnalismului înalt, distingându-se în mod deosebit prin

ordinea frecvenţei înregistrate. Tabloul acestora este o splendidă expresie a multiculturalităţii numai în cazul numelui *Vataman* şi ar merita o cercetare specială. Pentru acestea din urmă, mai multe date şi informaţii vezi la adresele următoare: www.**names**pedia.com/details/**Vataman**; www.**names**pedia.com/details/**Vatamanu** (accesate online la 10 februarie şi 20 martie 2015).

[19] Mircea A. Diaconu, *Labirintul Dimitrie Vatamaniuc*, referat, Suceava, 29 februarie 2012, *passim*. Originalul referatului, întocmit la solicitarea Institutului „Bucovina” pentru susţinerea propunerii de premiere a cărţii de către Academia Română se află în arhiva instituţiei de la Rădăuţi.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

valoarea documentară şi strălucind, prin contrast cu masiva producţie a vremii noastre, într-o perioadă de cultivarea excesivă a senzaţionalului, a sărbătorescului grandilocvent şi de pervertire a rosturilor sale într-o societate emancipată. Dintre aceste interviuri, toate, contribuţii la păstrarea „memoriei culturale" a naţiunii noastre, menţionăm câteva: I. Maxim Danciu, *O întâlnire cu D. Vatamaniuc*, în „Tribuna", serie nouă, Cluj-Napoca, anul III, nr. 49, 15–30 septembrie 2004, p. 10; – Maria-Diana Popescu, *Dialoguri privilegiate* [Destinul şi opera lui Eminescu], în „Agero", publicaţie electronică, Stuttgart, [2010] şi în „Art-Emis Academy", magazin literar-artistic şi de opinie, 17 octombrie 2010; – Maria Stanciu, *Singurătatea academicianului Dimitrie Vatamaniuc. Un interviu tulburător despre viaţa şi moartea lui Eminescu şi soarta operei sale sub comunişti şi postmodernişti*, interviu amplu, publicat în cotidianul „Viaţa liberă", Galati, ianuarie–februarie 2012 şi preluat de portalul „Ziarişti online. Express news", la 15 iunie 2013, cu sprijinul Uniunii Ziariştilor Profesionişti din România, unde sunt reunite toate cele trei părţi ale sale: *Publicistica lui Mihai Eminescu, incomodă în fostul regim, dar şi în cele de după 1989* („Eminescu are o publicistică în care pune probleme fundamentale. El se identifică cu poporul român până la sacrificiu de sine. Drama sa morală este şi a noastră. Ameninţarea fiinţei naţionale a poporului român nu este înlăturată şi relele de care suferea societatea românească din vremea sa sunt şi ale zilelor noastre, în forme nu mai puţin grave. Publicistica lui Eminescu o trăim astăzi dureros de actual..."); *„Cestiunea evreiască" şi socialismul condamnat din publicistica lui Eminescu au dat de furcă regimului ateist* („Eminescu este un mare român şi un gazetar care s-a documentat meticulos şi care nu a înclinat balanţa şi condeiul în funcţie de pretenţiile şi presiunile regimurilor care s-au perindat în timpul său. Publicistica lui Eminescu are ponderea cea mai mare ca extindere şi relevă un luptător pe tărâm social şi politic, el este un gazetar cu o înaltă conştiinţă civică. Dar, dincolo de cantitate, rămâne cuvântul cu putere al gazetarului Eminescu, care a dat frisoane nu numai contemporanilor săi, neiubitori de pământ românesc şi de valorile cultural-spirituale româneşti, ci i-a deranjat şi pe exponenţii fostului regim communist"); *Lumini şi umbre în relaţia Eminescu–Maiorescu* („Eminescu era incomod pentru că prin concepţia lui despre stat i-a atacat, deopotrivă, şi pe conservatori şi pe liberali, care pentru el au fost totuna. Pentru Eminescu importante au fost România şi românii obidiţi de o clasă politică prea preocupată de interese de grup sau individuale… Curajul şi verticalitatea lui Eminescu sunt de admirat, deşi şi-a făcut atâţia «prieteni». Şi autorităţile vremii au procedat aşa cum au procedat: i-au retras activitatea de la ziarul «Timpul» şi, din redactor principal, l-au retrogradat ca simplu redactor şi apoi l-au scos de tot din redacţie"); – Maria Stanciu, *„Când nu mai avem propriile resurse, suntem terminaţi ca popor"*, în „Viaţa liberă", Galaţi, 30 iulie 2013.

Pentru ţinuta ştiinţifică a volumelor în care interviurile sunt uneori adunate, merită a fi menţionate, între altele: Alexandru Ruja, *Interviuri eminesciene. Actualitatea lui Eminescu*, Timişoara, Editura Universităţii de Vest, 2008, 130 p.;

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

Gabriela Rusu-Păsărin, *Interviul – recurs la memoria culturală*, Prefaţă de Eugen Negrici, Bucureşti, Editura Tritonic, Colecţia „Comunicare/Media", 2010, 365 p.; Zenovie Cârlugea, *Lucian Blaga: între amintire şi actualitate (interviuri & reportaje)*, Craiova, Editura Scrisul românesc, 2011, 264 p.; *Interviurile „Bucovinei literare", 1990–2010*, Antologie realizată de Constantin Arcu şi Sabina Fînaru, Suceava, Editura Universităţii „Ştefan cel Mare", 2011, 396 p.; Teodor Tihan, *Prin anotimpurile lumii de azi. Întrebări. Reacţii. Atitudini*, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2013, 458 p.

În diverse periodice din Bucovina, de-a lungul a două decenii, apar mai multe interviuri, interesante şi astăzi prin problematica abordată: familie, anii de şcoală, formarea profesională, activitatea de editare a operei lui Mihai Eminescu, memorialistica sa, destinul Bucovinei, activitatea Centrului de Studii „Bucovina" de la Rădăuţi, marile provocări ale contemporaneităţii. În ordine cronologică, acestea sunt: – *„Să propulsăm valorile bucovinene care au depăşit provincialismul"*, interviu acordat, în 1995, lui Vichentie Nicolaiciuc[20] („– Ce trebuie făcut pentru ca valorile spirituale ale Bucovinei să fie mai bine cunoscute? – Încă s-a făcut puţin ca valorile din această provincie să fie cunoscute într-un plan mai larg. Este obligaţia morală a intelectualilor de azi din toată Bucovina de a aduce în actualitate personalităţile de aici care au promovat cultura naţională. Să începem cu Eudoxiu Hurmuzachi, care a pus bazele documentării istoriografiei naţionale. Ceea ce fac intelectualii de frunte din Suceava şi Rădăuţi în direcţia valorificării culturii bucovinene este de apreciat. Este necesar să propulsăm acele valori bucovinene care au depăşit provincialismul. Să facem o bibliotecă istorică bucovineană, un fel de arhivă istorică a Bucovinei, care să fie mărturie peste timp [pentru o problemă capitală:] cine am fost şi cine suntem"[21]); – *„Destinul meu a fost pecetluit încă de la naştere"*, interviu acordat lui Vasile I. Schipor, în acelaşi an, 1995[22] („Tatăl meu, născut sub stăpânirea austriacă, este încorporat în armata imperială, luptă pe front, în Italia, este rănit şi internat într-un spital din Viena. Era agricultor la vremea muncilor agricole, lucrător în pădure, cărbunar (producător de mangal), o ocupaţie asemănătoare, prin consecinţele nocive asupra plămânilor, cu cea a minerilor. Mama s-a ocupat toată viaţa de gospodărie şi a avut întotdeauna curtea plină de păsări. Nu mânca deloc carne, fără să aibă cunoştinţă de existenţa unui regim vegetarian. Urma însă un asemenea

[20] Vezi în „Exod", periodic de literatură, artă, ştiinţă şi religie, supliment al revistei „Renaşterea Bucovinei", Dărmăneşti, anul II, nr. 1 (2), 1995, p. 6–7. Este singurul interviu, provenind din această perioadă, citat în volumul *Convorbiri sub scara cu îngeri*, din 2010, p. 344, dar într-o cu totul altă problemă: colaborarea cu Bukowina-Institut din Augsburg, despre care nu se face vorbire însă în textul tipărit aici.

[21] *Ibidem*, p. 7.

[22] Interviul apare în periodicul cotidian „Crai nou", din Suceava, care îl tipăreşte în patru numere succesive: anul VI, nr. 1 527, 16 decembrie 1995, p. 1 şi 3; anul VI, nr. 1 528, 19 decembrie 1995, p. 1–2; anul VI, nr. 1529, 20 decembrie 1995, p. 1–2; anul VI, nr. 1530, 21 decembrie 1995, p. 1 şi 3.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

regim din sentimente «fraterne» cu vietăţile pe care le creştea, le iubea şi cărora le punea nume de flori, plante din livadă şi din pădure. Destinul meu a fost pecetluit încă de la naştere. Potrivit tradiţiei bucovinene, feciorul mai mic rămâne în gospodărie, iar cei mai mari sunt orientaţi spre alte ocupaţii. Am fost trimis la şcoală să mă fac învăţător, fratele care urmează după mine învaţă meseria de fierar, iar fratele mai mic rămâne în gospodăria părintească. Şcoala Normală mi-a dat o diplomă de învăţător, însă, în paralel, am absolvit şi Liceul «Eudoxiu Hurmuzachi» din Rădăuţi, care mi-a dat o diplomă de bacalaureat pe baza căreia m-am înscris la Universitatea din Cluj”[23]; […] „– Cum apreciaţi […] viaţa ştiinţifică şi culturală din Rădăuţi? Dispersia forţelor, posibilele suprapuneri şi paralelisme, favorizate şi de diletantism, compromisuri de tot felul, orgolii, ambiguităţi, formalism, intoleranţă şi necolaborare, lipsa unei strategii de afirmare în viaţa culturală a ţării, subordonate intereselor vitale româneşti pot fi cuiva şi la ceva folositoare? – «Analele Bucovinei» este o publicaţie cu caracter strict ştiinţific, nu participă la polemicile cu caracter politic şi de altă natură. Consider totuşi că într-un oraş mic dispersia forţelor intelectuale nu este în sprijinul afirmării lor. […] Doresc «Analelor Bucovinei» să se impună ca instituţie reprezentativă în mişcarea culturală şi ştiinţifică din acest colţ de ţară, profund nedreptăţit de istorie”[24]; „– Domnule profesor, la cei 75 de ani de viaţă continuaţi să scrieţi. V-a apărut recent o carte fundamentală, *Eminescu şi Transilvania*. În curs de apariţie aveţi [alte] câteva cărţi despre Eminescu şi Tudor Arghezi, *Bibliografie*, operă monumentală, de apropae
2 000 de pagini. Ce proiecte mai aveţi? Ce vă mai doriţi pentru următorul sfert de secol? – Doresc ca Centrul de Studii „Bucovina” să se impună ca instituţie reprezentativă în mişcarea culturală şi ştiinţifică din acest colţ de ţară, profund nedreptăţit de istorie”[25]); – *Dialoguri cu bucovinenii*, interviu publicat de Alexandrina Cernov, m.o. al Academiei Române, la Cernăuţi, în 1996[26] („– Stimate Domnule profesor, sunteţi bine cunoscut prin bogata activitate de istoric şi critic literar, aţi continuat şi încheiat ediţia integrală a operei lui Eminescu, întemeiată de Perpessicius. Sunteţi un om integru şi fără compromisuri. Tot ce aţi făcut în viaţă este fundamental. Născut în Sucevița – veche ctitorie mănăstirească a lui Ieremia Movilă şi a mitropolitului Gheorghe Movilă –, aţi reuşit să păstraţi în însuşi felul de a fi al dumneavoastră amprenta acestor ţinuturi de basm. De fapt, în toate epocile, bucovinenii au avut un destin aparte, fiind marcaţi de condiţiile istorice specifice care le-au format caracterele şi conduita: ordinea germană şi vânzoleala

[23] *Ibidem*, anul VI, nr. 1 527, 16 decembrie 1995, p. 1 şi 3.

[24] *Ibidem*, anul VI, nr. 1530, 21 decembrie 1995, p. 3.

[25] *Ibidem*. Aşa cum o dovedeşte şi sfârşitul, interviul marchează evenimentul din viaţa istoricului literar şi editorului D. Vatamaniuc, împlinirea a 75 de ani, prefigurând, într-un fel, un alt sfert de veac de muncă, aspiraţii şi împliniri profesionale.

[26] Vezi „Glasul Bucovinei”, revistă trimestrială de istorie şi cultură, Cernăuţi–Bucureşti, anul III, nr. 4 (12), octombrie–decembrie, 1996, p. 3–7. Interviul apare în continuarea celor realizate cu academicienii Vladimir Trebici şi Radu Grigorovici, publicate în acelaşi an.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

slavă. În ce măsură idealizaţi Bucovina şi bucovinenii? – Bucovina are o individualitate bine definită prin oamenii care locuiesc, spaţiul geografic, monumentele de artă, creaţia populară. Idealizarea conduce la provincialism. Este obligaţia noastră să facem cunoscută Bucovina, pe toate căile, atât în ţară, cât şi în străinătate. Să o facem cunoscută aşa cum este ea. [...] – Reproduc un text al lui Eminescu, citat într-una din cărţile dumneavoastră: «Nu există în adevăr decât două forme ale decadenţei unui stat omenesc: despotismul şi demagogia. Şi despotismul egalizează pe oameni, supunându-i unuia singur, lăsând să degenereze cele mai nobile facultăţi ale lor, pornirile bune şi inteligenţa, precum demagogia are acelaşi fatal efect prin indiferentismul care i-l inspiră naturilor deschise şi mari, văzând în faţă biruinţa constantă a mediocrităţii şi a şiretlicului». Sigur că aceste discuţii, pe care poetul le-a relatat în mai multe articole, se refereau la structurile statale şi partinice. Afirmaţiile lui sunt încă dureros de actuale. Am impresia că, de fapt, despotismul şi demagogia sunt armele preferate prin care mediocritatea îşi apără poziţiile ocupate. Dumneavoastră aţi avut de suferit din cauza mediocrităţii? – Confruntările mele cu mediocrităţile sunt numai în plan ştiinţific şi nu social. Explicaţia stă în faptul că am evitat tentaţiile înălţării în ierarhia socială. Ar fi fost o imprudenţă din partea mea, cu partizani în familie, rude apropiate cunoscute astăzi în ţară şi în străinătate, să urmez şi altă cale în afară de cea a cercetării ştiinţifice”[28]); – *„Deşi cercetările continuă, data naşterii lui Eminescu nu poate fi elucidată cu exactitate”*, interviu acordat, în 1997, lui Ion Cozmei[29] („– Ca să rămânem tot în sfera biografiei poetului naţional, cred că nu vă sunt necunoscute cele «şapte argumente pentru întâia naştere a poetului» ale lui Ion Filipciuc, pe care atât «România literară», cât şi «Bucovina literară» le-au «găzduit» cu generozitate. Care este poziţia dumneavoastră în această problemă, mai ales dacă ţinem cont că în anul 1989 aţi rostit, în faţa unui numeros auditoriu, că, din păcate, în faţa poetului nostru naţional stau încă trei necunoscute: când s-a născut, unde s-a născut şi cum îl cheamă cu exactitate? – Deşi cercetările continuă, data naşterii lui Eminescu nu poate fi elucidată cu exactitate. Eminescu însuşi se declară, atât la «Junimea», cât şi în foaia matricolă de la Berlin, că este născut în decembrie 1849. Istoricul literar, însă, nu poate ţine seama de asta, el este legat de actul de naştere. În anexa la ediţia princeps, Maiorescu susţine că data de naştere a poetului este 15 ianuarie 1850, folosind o copie după mitrica de la Botoşani. «Argumentele» lui Ion Filipciuc sunt demne de luat în seamă, mai ales dacă ţinem cont de faptul că în Bucovina există un obicei al protopopului de a aduna mitricile în preajma Crăciunului şi de a trece naşterile abia după 7 ianuarie. De fapt, majoritatea mitricilor sunt goale în perioada 20 decembrie – 15 ianuarie. Părerea mea este că trebuie consultate încă o dată mitricile de la Botoşani, unde s-a născut al şaptelea copil al soţilor Eminovici. Şi în privinţa numelui, a prenumelui, mai bine zis, există

[28] *Ibidem*, p. 3, 7.

[29] Vezi „Bucovina literară”, serie nouă, Suceava, anul VIII, nr. 12 (82), decembrie 1997, p. 3–4.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

discuţii. Eminescu s-a semnat de obicei *Mihail*. Numai în scrisorile de dragoste către Veronica Micle se semna *Mihai*. Maiorescu, după cum se ştie, a trecut pe coperta ediţiei princeps *Mihail.* George Călinescu a fost cel care a introdus forma *Mihai*, pe care a oficializat-o. Eu, ca să îndepărtez dubiile, folosesc forma *M. Eminescu*, aşa cum poetul însuşi se semna în paginile ziarului «Timpul»”[30]); – *„Pentru Eminescu niciun sacrificiu nu este prea mare”*, interviu acordat, în anul 2000, lui Vasile I. Schipor[31] („– Cum întâmpinăm *Anul Eminescu* în condiţiile actuale? – Cultura română înregistrează câteva realizări remarcabile în întâmpinarea *Anului Eminescu*. Academia Română tipăreşte, sub îngrijirea noastră, în trei volume, opera originală a lui Eminescu, în condiţii grafice la nivel european. A doua mare realizare o constituie tipărirea primului volum din *Bibliografia Eminescu*, ca al XVII-lea al ediţiei academice integrale. Aici se impune să alăturăm şi lucrarea lui Helmuth Frisch, în două volume, *Sursele germane ale creaţiei eminesciene*, toate tipărite în ultimele luni ale anului 1999. – O ultimă întrebare priveşte perspectivele cercetării eminesciene în mileniul următor. – Cercetărilor din mileniul următor le revine sarcina să elaboreze ediţia *ne varietur* a operei lui Eminescu, cum există şi în alte culturi europene. Sunt însă necesare pentru înfăptuirea acestui deziderat al culturii noastre naţionale câteva operaţii pregătitoare. O sarcină de prim ordin o reprezintă multiplicarea *Caietelor* lui Eminescu la nivelul tehnicii din zilele noastre, spre a fi puse la dispoziţia cercetătorilor şi a le salva de la deprecierea progresivă, prin îmbătrânirea hârtiei şi decolorarea scrisului. Pe baza lor şi a ediţiei academice integrale se poate întreprinde o nouă lectură, obligatorie, a manuscriselor eminesciene. Este necesară, pe de altă parte, parcurgerea publicaţiilor la care colaborează Eminescu între 1866 şi 1889 şi a celor cu implicaţii în publicistica sa. Această operaţie se face, din păcate, cu mare întârziere şi alături de numerele din ziarul «Timpul», care lipsesc din colecţiile păstrate în cele două biblioteci din ţară, cea de la Academia Română este într-un stadiu înaintat de uzură, încât unele numere sunt inutilizabile. Consultarea lor se poate face numai în ediţia academică, pregătită înainte de deteriorarea publicaţiilor. Ediţia *ne varietur*, pe care o dorim, va trebui să aibă un aparat critic de ţinută ştiinţifică şi indici nu numai de localităţi, ci şi unul tematic,

[30] *Ibidem*, p. 4.

[31] *Ibidem*, serie nouă, anul X, nr. 1 (107), număr special, *Eminescu 150*, ianuarie 2000, p. 2–4. Republicat ulterior în antologia întocmită şi publicată, în 2011, de Constantin Arcu şi Sabina Fînaru, menţionată mai sus, p. 106–110. Exceptând „rememorările” şi cele câteva interviuri, D. Vatamaniuc semnează şi editorialul în mai multe numere din „Bucovina literară”: *Eminescu – poet, prozator, dramaturg, ziarist, om şi cetăţean al Cetăţii* (anul XI, nr. 1 (119), ianuarie 2001, p. 1–2); *Eminescu la răscruce de veacuri şi de milenii* (anul XII, nr. 1 (131), ianuarie 2002, p. 1,3); *I. E. Torouţiu, exeget al ediţiilor poeziei eminesciene* (anul XIII, nr. 1 (143), ianuarie 2003, p. 1,5); *Ediţia manuscriselor lui Eminescu şi cea* ***ne varietur*** *a scrisului său* (anul XX, nr. 8–9 (222–223), august–septembrie 2009, p. 1–2). Pentru o înţelegere mai largă, în istoricul seriei de la Suceava a periodicului, vezi şi Gheorghe-Gabriel Cărăbuş, Alis Niculică, Adriana Gafiţa, *„Bucovina literară”, 1990–2010. Bibliografie*, Suceava, Biblioteca Bucovinei „I.G. Sbiera”, 2010, 320 p.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

pe cât posibil cuprinzător, cu o bună sistematizare. Cercetătorii din mileniul următor nu vor putea ocoli calculatorul şi obligaţia lor va fi să introducă în el toată opera eminesciană. Asemenea sarcini nu pot fi îndeplinite fără înfiinţarea unui Institut «Eminescu», care să-şi asume răspunderea în contextul culturii noastre naţionale. Ne regăsim, de altfel, şi într-o situaţie ciudată: avem un Institut «Goethe» şi nu avem şi unul pentru poetul nostru naţional”[32]); – *„În pofida tuturor vicisitudinilor vremii…”*, interviu acordat lui Victor T. Rusu, la Rădăuţi, în 2001[33] („– Bucovina din secolul al XX-lea a avut un destin tragic. Oamenii ei, care au supravieţuit războiului, s-au risipit în mai multe ţări şi pe mai multe continente. «Modelul Bucovina», ca realizare istorică a mai multor generaţii şi tipuri de administraţii, credeţi că va avea un viitor pe măsură? – Societatea românească, inclusiv cea bucovineană, nu a izbutit să instituie ceea ce numim *motivaţia muncii* şi tineretul, mai ales, emigrează, să o găsească în străinătate. Ar trebui să vedem şi altceva. Să vedem exemplul Germaniei, distrusă de un război pustiitor, care, cu o conducere care a oferit cetăţenilor săi o *motivaţie a muncii*, a transformat ţara în una din marile puteri economice ale lumii. […] – Din perspectiva generaţiei Dumneavoastră şi a reperelor operei eminesciene, cercetării căreia i-aţi consacrat întreaga viaţă, cum apreciaţi drumul nostru, al lumii româneşti, deci şi al Bucovinei, spre Europa Comună şi lumea de mâine? – Drumul nostru spre Europa se consideră a fi bine pregătit, prin adaptarea instituţiilor şi legislaţiei noastre la exigenţele europene. Este o operaţie politică şi administrativă importantă, fără îndoială, însă mă îndoiesc că vom ajunge acolo unde dorim şi încă într-un timp relativ scurt, fără instituirea *motivaţiei muncii* la toate nivelele şi în toate domeniile de activitate. *Motivarea muncii* se traduce prin recompensarea ei după practica ţărilor avansate economic”[34]); – *Centrul de Studii „Bucovina” al Academiei Române: 10 ani de activitate*, „dialog” cu D. Vatamaniuc, directorul Centrului pentru Studierea Problemelor Bucovinei al Filialei Iaşi a Academiei Române, interviu publicat de Şt. Hostiuc în 2003[35]; – *„La vârsta mea fac naveta Bucureşti–Rădăuţi numai de*

[32] *Ibidem*, p. 4.

[33] Sub un generic simbolic, *Destine şi valori bucovinene*, acesta vede lumina tiparului în „7 zile bucovinene”, săptămânal zonal de informaţie şi publicitate, Rădăuţi, anul II, nr. 52, 4–10 octombrie 2001, p. 7. Tot aici, se publică, sub acelaşi generic, scrisoarea academicianului Radu Grigorovici, *Dragi prieteni*, adresată bucovinenilor la 5 septembrie 2001 (p. 6), document al epocii postdecembriste, ce a stârnit nelinişte şi reacţii aprinse, de inamiciţie chiar, în establishmentul societar de la Rădăuţi, nu însă şi un motiv serios măcar pentru reflecţie în spaţiul public al provinciei invadate, până la sufocare, de politică şi politicianism (Noi am putea întreba, oare, astăzi, între altele, ce s-a întâmplat, după 2004, cu Librăria de carte „Iraclie Porumbescu”, fondată la Rădăuţi, în februarie 1994, cu sacrificii şi cu mari speranţe în revigorarea interesului pentru promovarea şi valorizarea patrimoniului cultural românesc din acest spaţiu al lumii româneşti, atât de urgisit de istorie?). Amândouă textele publicate în acest periodic de la Rădăuţi sunt însoţite de reproduceri după fotografii ale acestor personalităţi ale vieţii academice din România, originare din Bucovina.

[34] *Ibidem*, p. 7.

[35] Vezi „Mesager bucovinean”, periodic trimestrial al Societăţii pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina, Filiala Bucureşti, anul I, nr. 1, ianuarie–martie, 2003, p. 4. Interviul este

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

dragul Bucovinei…”, interviu acordat lui Victor Iosif, la Sucevița, în iunie 2004[36] („Bucovinenii noştri mi-au reproşat că nu m-am preocupat îndeajuns de Bucovina. Poate că au dreptate, dar m-am ataşat de transilvăneni din două motive. O dată, fiindcă, spre deosebire de Cernăuţi, unde administraţia ucraineană ne pune tot felul de piedici în consultarea documentelor, în Transilvania am avut arhive bine păstrate, bine organizate şi putem să facem studii. A doua chestiune ţine de faptul că mi-au plăcut scriitorii transilvăneni care au avut o atitudine integră. Ei n-au oscilat în ceea ce au scris, au păstrat linia lor. Şi Slavici, şi Agârbiceanu, şi Blaga au fost persoane integre. M-au interesat şi m-am preocupat totdeauna astfel de atitudini, pentru că Eminescu spune un lucru foarte grav: «Cine în viaţa politică a greşit o singură dată, să aibă această conştiinţă, să se retragă, să-şi vadă de treburile lor». Acesta e mare lucru şi pentru cei de azi ar fi un fapt esenţial. […] – Îmi pare bine că am avut prilejul să vorbesc câte ceva despre activitatea mea, care nu e chiar aşa personală, este în slujba culturii. Mi-ar plăcea să aibă audienţă cât mai largă ceea ce facem noi, dar şi fără asta noi tot facem. Asta este ceea ce mă preocupă şi mă frământă pe mine. Vedeţi dumneavoastră, la vârsta mea fac naveta Bucureşti–Rădăuţi numai de dragul Bucovinei. Cu soţia mea am avut discuţii serioase pe această temă. […] – M-am gândit că ar fi bine să-şi pregătească oameni pentru viitor. Şi-a pregătit. La Centru are câţiva tineri foarte inimoşi, care în decurs de 10–12 ani au devenit excelenţi cercetători. Şi, între timp, îl solicitase domnul Iacobescu să prezinte nişte cursuri Eminescu la Suceava. E aşa de ocupat, prea ocupat! Şi mă gândeam, într-o vreme, chiar am discutat între noi, să renunţe chiar şi la Centru. Dar mi-am dat seama la fiecare şedinţă pe care au avut-o ei, şi la Societate, în special, şi la care am asistat şi eu, cât şi la acele întruniri ale Centrului cu Augsburgul şi cu Cernăuţiul, mi-am dat seama că retragerea de la Rădăuţi ar fi un dezastru sufletesc. Prin urmare, aceasta e şi o problemă de suflet”[37]).

Câteva interviuri, acordate unor bucovineni, apar, ceva mai târziu, în periodice din afara provinciei: – *„Nu lucrez noaptea. Prefer, în toate, lumina…”*, interviu acordat, la Sucevița, în vara anului 2008, poetei Mihaela Herghiligiu[38]

---

interesant pentru mai multe probleme: un istoric al Institutului „Bucovina” al Academiei Române, activitatea de cercetare a acestuia, apariţia ritmică a periodicului „Analele Bucovinei”, colaborarea cu instituţiile similare de la Cernăuţi şi Augsburg, perspectivele de elaborare a unei „istorii care să satisfacă întru totul” părţile implicate în parteneriatul româno-germano-ucrainean (fondat la nivel ştiinţific, în 1993, la Cernăuţi şi aprobat politic, la Augsburg-Germania, în luna mai 1997), precum şi a unei „enciclopedii”, realizate „cu forţe comune”.

[36] Vezi „Septentrion”, periodic al Societăţii pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina, Rădăuţi, anul XVI, nr. 23–24, 2005, p. 12–14. Apărut cu supratitlul *Dimitrie Vatamaniuc la 85 de ani*, interviul este filmat, fiind difuzat şi la televiziunea locală din Vicovu de Jos. La dialog participă şi profesoara Lucia Vatamaniuc, soţia academicianului bucovinean.

[37] *Ibidem*, p. 13, 14.

[38] Vezi în „Poesis”, revistă lunară de poezie, Satu Mare, anul XIX, nr. 6–8, iunie–august 2008, p. 10–12.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

(„– Stimate domnule academician Dimitrie Vatamaniuc, sunteţi dintre cercetătorii din vechea generaţie, cunoscut ca un exemplu de modestie. De unde această virtute? – M-am călăuzit şi mă călăuzesc după principiul lui Eminescu, ilustrat de el însuşi, potrivit căruia e bine să laşi să vorbească lucrările tale. Pentru tine, ca persoană, este chiar benefic să nu apari în faţa publicului. Argumentele sale, încă necontestate, sunt bune în tot ce se petrece în jurul nostru. Are importanţă, în ceea ce numiţi modestie, moştenirea de la părinţi, creşterea în familie şi educaţia în şcoală [...] „– Nu aţi pomenit nimic de George Călinescu... – «La tezele de doctorat», decise profesorul, «se dau subiecte de dimensiuni mici, doctoranzii să întreprindă cercetări personale în arhive şi să fie puşi la adăpost de acuzaţia de compilaţie». [...] Un cuvânt de îndemn pentru cei care se orientează spre activitatea ştiinţifică: nu există subiecte mari sau mici; prezintă importanţă numai rezultatul, ilustrare a competenţei. Asistăm, din păcate, la o degradare evidentă a tezelor de doctorat, de când acestea condiţionează promovarea în învăţământul superior. [...] „Zilele vieţii mele sunt după anotimpuri şi împrejurări. Iarna stau mai mult la masa de lucru, primăvara şi toamna în grădină, pe lângă pomi şi viţă de vie, vara, cum suntem aici, la Suceviţa, cu treburi gospodăreşti. Stau la masa de scris din deprindere, măcar câteva ore în fiecare zi, indiferent de loc şi anotimp. Nu lucrez noaptea. Prefer, în toate, lumina. [...] Îmi place să vorbesc numai despre ceea ce am făcut. Proiectele de viitor ţin, întotdeauna, de domeniul imprevizibilului şi rămân, cel mai adesea, promisiuni neonorate, de care avem parte în fiecare zi. Importantă este onestitatea profesională în domeniul de competenţă”[39]); – *Întâlnirea cu George Călinescu*, interviu acordat lui Constantin Hrehor[40] („Ţinuta în care mă primise profesorul nu era pentru mine, ci pentru această şedinţă, care, cum puteam bănui din răspunsul său, îi displăcea. Aveam să aflu acest lucru mai târziu. Şi cum mă urmărea o întrebare încă din copilărie, găsii acum momentul potrivit să aflu părerea profesorului într-o discuţie care nu avea nimic de-a face cu un examen. – Ce se întâmplă cu îngerii noştri păzitori? Cad cu noi în iad, dacă nu am păzit în viaţă drumul cel drept şi se prefac în diavoli? Ne părăsesc şi iau în primire alt copil la naştere? Ne însoţesc în rai, dacă intrăm acolo? Profesorul mă opri. Avu o iluminare a feţei. Îmi dădu, după un moment de reflecţie, un răspuns care nu avea nici o legătură cu nelămuririle mele de atunci şi de astăzi. – Ai imaginaţie. Imaginaţie se cere în istoria literară. Imaginaţia se mişcă-n gol, fără documente, îmi zise vorbind de documente în termenii lui D. Popovici, profesorul meu de la Cluj. Drumurile noastre în viaţă ne duc unde nu ne aşteptăm. Am navigat printre hotărâri şi decrete trei ani de zile, purtând, din nefericire, mai multe «flori la pălărie». La discuţia ce nu ţinea de un examen sau de ştiinţa mea asista numai un câine. Dar acum se întâmpla şi altceva foarte important pentru mine: socrul meu uită, îndată

[39] *Ibidem*, p. 10, 11, 12.

[40] Vezi în „Viaţa românească”, Bucureşti, anul LXIX, nr. 11–12, noiembrie–decembrie 2010, p. 82–86. Cu supratitlul *Dimitrie Vatamaniuc – 90*, acesta se publică la secţiunea *Aniversări* a periodicului. Postat pe Internet la 21 decembrie 2010.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

ce se convinse că mă înscrisesem la doctorat, de supărarea ce-i pricinuisem când îi luai fata înainte ca ea să se facă medic, cum spera. Aveam acum şi eu o poziţie privilegiată, asemenea inginerilor cu care cobora în mină! Câteva zile mai târziu, ocupam unul dintre cele două locuri. Celălalt loc se atribui unei cercetătoare din cadrul Academiei R.P.R. Aveam să mă întâlnesc adesea cu unii din candidaţii la cele două locuri, rămaşi pe dinafară; tot timpul mi-au obiectat că ocupasem acel loc pe nedrept, speculând fanteziile lui G. Călinescu, care nu ţin de ştiinţă. Veneam din Sucevița. Acesta a fost norocul meu: mănăstirea cu îngeri… Zodia Cumpenei nu întotdeauna e mincinoasă…”[41]); – *„Onoruri care nu folosesc la nimic”*, interviu acordat lui Constantin Hrehor[42] („– Proclamarea mea *Doctor Honoris Causa* al Universităţii «Ştefan cel Mare» din Suceava a aparţinut iniţiativei şi demersurilor profesorului Mihai Iacobescu, personalitate reprezentativă a istoriografiei bucovinene. Aşa se face că investirea mea cu acest titlu academic a avut loc nu la Litere, ci la Facultatea de Istorie. Sunt însă licenţiat şi în istorie şi, ca director al Institutului Naţional «Bucovina», intru frecvent şi în domeniul istoriei. *Laudatio*, rostit de profesorul Mihai Iacobescu, a fost o pagină frumoasă, care însumă activitatea mea, câtă este şi cum este, desfăşurată în condiţii nu întotdeauna din cele mai prielnice pe întinderea a mai bine de o jumătate de secol. O singură observaţie însă fac: nu toate lucrările prezentate în *Laudatio*, destul de multe, sunt exclusiv opera mea. Îmi aparţine identificarea textelor din manuscrise şi din presă, organizarea lor în corpusuri şi predarea lor la Institutulu Naţional «Bucovina». Dar pregătirea pentru tipar aparţine colectivului de cercetare de aici, iar tipărirea, cu câteva excepţii, Editurii Academiei Române. [...] – Vă dorim să treceţi, în septembrie anul acesta, pragul celor nouă decenii de existenţă rodnică şi să intraţi tot atât de viguros şi luminos în cel de-al zecelea, prefigurând centenarul, sporind Biblioteca”[43]); – *„După căderea comunismului, înaintea literaturii trecu, pentru mine, Bucovina, cu drama ei”*, interviu acordat lui Ştefan Hostiuc[44] („– Din câte am aflat citindu-vă memoriile, pe timpurile uceniciei la Cernăuţi eraţi poetul şcolii. Scriaţi şi proză scurtă cu care aţi şi debutat în ziarul «Bucovina», în 1943, la îndemnul profesorului dvs. de română de la Şcoala Normală, Ilie Mandiuc, un nume des întâlnit în publicistica cernăuţeană din timpul războiului, astăzi însă uitat

[41] *Ibidem*, p. 84–85.

[42] Vezi „Hyperion”, revistă de cultură, Botoşani, anul XXIX, nr. 1–3 (201–203), 2011, p. 125–129.

[43] *Ibidem*, p. 128, 129. Bogat în date şi informaţii, interviul prezintă interes sub diverse aspecte: viaţa socială şi culturală postbelică din Transilvania şi Banat, cea din Bucovina de după evenimentele din 1989, istoricul Institutului „Bucovina” al Academiei Române, destinul unor proiecte ştiinţifice locale ori transfrontaliere ce au însufleţit viaţa comunităţilor din fosta Ţară a Fagilor (Cernăuţi, Câmpulung Moldovenesc, Rădăuţi, Suceava), precum şi al unor personalităţi din leaderschip-ul academic bucovinean („diaspora bucovineană”, cum îl numeşte acad. Radu Grigorovici).

[44] Vezi „Mesager bucovinean”, [serie nouă]/revistă de cultură pentru bucovinenii de pretutindeni, tom aniversar: *Societatea pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina – 150 [de] ani: Cernăuţi–Bucureşti–Londra–Rădăuţi*, anul VII–XI, nr. 1–20 (25–44), 2009–2013, p. 88–94.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

cu desăvârşire. Ce ne puteţi spune despre aceste vocaţii care v-au încercat elanul în adolescenţa cernăuţeană? – Orientarea spre creaţia literară, încă din anii şcolarităţii mele cernăuţene, cum remarcaţi, o datorez întru totul lui Ilie Mandiuc, profesorul meu de română. Acest profesor era mai altfel decât toţi dascălii pe care i-am avut la Cernăuţi. Profesor excelent la lecţiile de română, avea şi un rol important în conducerea ziarului «Bucovina», care apărea la Cernăuţi din 14 iulie 1941. Înfiinţat la numai câteva săptămâni de la revenirea la România a nordului Bucovinei, ocupat de Uniunea Sovietică în 1940, acest ziar era mai mult decât o publicaţie politică. El avea o largă deschidere spre literatură. Scotea şi un supliment, «Bucovina literară»m cu începere din octombrie 1942. Cu timpul, acest supliment s-a transformat în revistă separată – o revistă care apare şi astăzi, numai că nu în fosta capitală istorică a Bucovinei, Cernăuţi, ci în actuala reşedinţă de judeţ, Suceava. În anii de război, cele două publicaţii cernăuţene se susţineau prin colaborarea scriitorilor bucovineni intraţi în literatură după Marea Unire din 1918 sau cu foarte puţin timp înainte. Profesorul meu era încredinţat că evenimentele din 1940, care zguduiră România din temelii, reclamau formarea unei noi generaţii de scriitori care să fie mesageri ai dramei ţării. În această idee, a înfiinţat cu elevii din clasele superioare un cerc literar, chiar dacă nimeni nu-i ceruse în mod explicit acest lucru. O asemenea activitate nu figura nici în programa de învăţământ.

Profesorul meu avea un dar ieşit din comun în a nimeri pe acei elevi din cercul literar în care exista ceva de care nici ei nu-şi dădeau seama. Între aceşti elevi m-am numărat şi eu, luat de valul tinereţii. Mi-a fost dat să trăiesc o mare satisfacţie când, la o festivitate organizată de Şcoala Normală de Băieţi, în colaborare cu Şcoala Normală de Fete, profesorul meu mă alesese să recit una din poeziile prezentate la cercul literar. Dar lucrurile nu s-au oprit aici. Profesorul mai avu grijă să publice şi în ziarul «Bucovina» o dare de seamă cu elogii la adresa elevilor săi, colegii mei, declamatori şi cântăreţi pe scenă. Mă trecu şi pe mine cu o «poezie originală».

Deseori mă întorc cu gândul la poeziile mele din perioada şcolarităţii cernăuţene în plin război. Versurile pe care le scriam atunci erau mai curând nişte manifeste politice cu titluri apocaliptice şi provocatoare: *Sub roţile veacului, Nu mai am pentru cântec vreme, Ne moare cuvântul, Bâjbâituri prin noapte, Poem pentru ziua de mâine, Vor creşte iar pădurile ţării* şi aşa mai departe. Din acest maldăr de texte s-ar putea întocmi – dacă ar fi de actualitate şi de bună condiţie literară – o carte voluminoasă. Păstrez profesorului meu o adâncă recunoştinţă că nu a publicat în «Bucovina» şi în «Bucovina literară» şi unele din poeziile mele cu titluri apocaliptice şi provocatoare. A reţinut din versurile scrise de mine în anii entuziasmului adolescentin numai căderile de tinereţe în reverii sentimentale.

Profesorul meu fu încântat să descopere în şcolarul său, credea el, o înclinaţie nu doar pentru poezie. «Avem aici o nuvelă, arătă profesorul caietul meu, o nuvelă cu o desfăşurare de roman, cea dintâi lucrare de acest fel din cercul nostru literar». [...] Mi-a publicat nuvela, spre marea mea surprindere, în ziarul «Bucovina».

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

Pe fragmente. Începutul a apărut în numărul din 27 iulie 1943 [...] şi sfârşitul, în 22 ianuarie 1944. Se apropia ocuparea din nou a Bucovinei de către armatele sovietice. Publicaţiile cernăuţene îşi vor înceta apariţia peste o lună – în martie 1944.

Să fi greşit oare profesorul meu când spunea că aş putea să mă fac prozator? Cine ştie? S-a despărţit şi el de lumea aceasta după ce a trecut prin temniţele comuniste pentru faptul de a fi susţinut publicaţiile româneşti din Bucovina în perioada 1941–1944. [...] – Acum, pentru că tot a venit vorba de memoriile pe care le-aţi publicat sub formă de mici povestioare în «Bucovina literară», vreau să vă întreb dacă nu vi se pare că aţi forţat uşor lucrurile convertindu-le în interviuri. Ele apar sub această formă în cea mai recentă carte a dvs., *Convorbiri sub scara cu îngeri*. Sau, poate, coautorul, consăteanul dvs. Constantin Hrehor, care este şi un excelent poet, pentru care am toată consideraţia, a ţinut cu orice preţ să opereze această neinspirată, după părerea mea, travestire? Nimeni nu poate să mă convingă că un text conceput într-un stil arată la fel de bine sub pălăria altui stil sau că oralitatea intravertită a povestirii spuse (sau scrise) de un om e totuna cu oralitatea extravertită a convorbirii dintre doi oameni. Poate nu sunt destul de citit, dar n-am mai văzut interviuri cu note la subsol, construite livresc, în maniera unui discurs academic. Unele se prezintă ca nişte glose pe marginea textului dumneavoastră, făcute mai degrabă de un comentator decât de un intervievator, altele sunt intervenţii gratuite care întrerup stânjenitor cursul povestirii. Şi asta pentru că ele, de ce să nu recunoaştem, nu vin să provoace eventuale răspunsuri sau reacţii neprevăzute, ci încearcă să se adapteze unor «răspunsuri» preexistente care, în realitate, nici nu sunt răspunsuri, ci secvenţe de povestiri autobiografice publicate integral anterior în presa literară. Stau şi mă întreb cât de funcţional poate fi un interviu în care răspunsurile precedă întrebările? [...] Dacă nu am dreptate, vă rog să mă contraziceţi. – Cartea *Convorbiri sub scara cu îngeri* adună, antologic, cea mai mare parte a convorbirilor mele cu poetul Constantin Hrehor, care au avut loc la Suceviţa, comuna noastră natală, în mai multe vacanţe de vară. Convorbirile au fost înregistrate cu aparatul său. Erau discuţii libere, fără niciun program, cu salturi de la o întâmplare la alta şi cu reveniri la unele din ele, fără nicio motivaţie şi fără nicio preocupare, oricât de mică, pentru încadrarea istorică. Din aceste convorbiri am preluat secţiuni cu caracter predominant autobiografic, pe care le-am mai lucrat puţin şi le-am trimis la revista suceveană «Bucovina literară», unde se publică, număr de număr, cu începere din 2004. Nu am crezut că acele secţiuni s-ar putea constitui într-un jurnal. Le-am şi semnat o vreme cu un pseudonim. [...] Multe din secvenţele publicate în «Bucovina literară» nu au intrat în cartea despre care vorbim, ca să ocupe, în schimb, altele aici un spaţiu larg, pe care revista suceveană nu-l putea oferi. Mă refer, în primul rând, la prezentarea grevei studenţeşti de la Cluj, din 1946, cea dintâi mişcare de împotrivire la introducerea comunismului într-o ţară care se pregătea, prin forţe exterioare, să fie anexată «lagărului socialist». [...] Trimiterile la presă şi la alte surse de informare sunt, evident, străine într-un

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

interviu. Aici, dat fiind caracterul sensibil al temei pe care o atac, pentru politichia noastră de ieri şi de azi, chiar dacă am protecţia îngerilor păzitori ai *Scării virtuţilor* sub care îmi desfăşor convorbirea cu părintele Constantin Hrehor, nu-mi pot îngădui luxul de a vorbi fără a face trimiteri la surse. Or baza documentară este invocată să asigure cât de cât protecţie necesară autorului. [...] Cartea *Convorbiri sub scara cu îngeri* are individualitatea sa, indiferent de genul literar. În *Cuvânt-înainte*, Eugen Simion judecă lucrarea din această perspectivă: «Constantin Hrehor a reuşit să alcătuiască o carte vie, plină de fapte de viaţă şi de documente, o carte, în fine, în care îşi reconstituie biografia un personaj pe care nu ştiu cum să-l numesc mai bine, un mucenic sau un gentilom al istoriografiei româneşti». [...] – Societatea noastră a funcţionat în triplă formulă până acum, cu obiective specifice pentru fiecare din cele trei perioade istorice pe care le-a străbătut din 1862 încoace – perioada austriacă, perioada românească interbelică şi perioada postdecembristă, marcată de intrarea României, cu numai o jumătate de Bucovină, în Uniunea Europeană. Dacă ar fi să comparăm rolul Societăţii în viaţa Bucovinei în cele trei etape istorice de dezvoltare ale provinciei, am fi nevoiţi să constatăm că în perioada actuală el este unul pur simbolic. Ca număr de ani, perioada postdecembristă egalează perioada interbelică. Dar care era potenţialul Societăţii atunci şi care este el acum?! Cu cât entuziasm se mişca Societatea atunci şi cu câtă neputinţă se mişcă ea acum?! Cât respect din partea clasei politice exista atunci faţă de Societatea care a pregătit Unirea provinciei cu Ţara şi câtă indiferenţă constatăm acum din partea clasei politice actuale faţă de aceeaşi Societate?! Şi, totuşi, dacă suntem cât de cât responsabili faţă de înaintaşii care au fondat această instituţie, trebuie să încercăm o soluţie pentru a o revigora. Şi Academia Română ar trebui să pună umărul la această revigorare a Societăţii, care, la rândul ei, a ajutat-o cu totul şi cu totul dezinteresat la fondarea sa. Ce credeţi că este necesar de făcut mai întâi de toate pentru a reface imaginea Societăţii şi a-i reda demnitatea istorică pe care o merită? – Nu pot să răspund cu folos la această întrebare”[45]).

„Mânat de pasiune, consecvenţă şi probitate ştiinţifică”, cunună de calităţi pentru care îl apreciază cercetătorul Stancu Ilin (2008), nonagenarul academician D. Vatamaniuc, cercetător onorific al Institutului „Bucovina” al Academiei Române (din 2007), frecventează sala de lectură a Bibliotecii Academiei Române la fel ca în anii maturităţii sale creatoare, studiază mai cu seamă presa românească din Transilvania de după 1848 şi elaborează câteva studii-şcoală pentru generaţiile mai tinere de cercetători bucovineni, pregătind cu tenacitate o nouă ediţie Iraclie Porumbescu, reunind aici poezia, proza, articolele de presă şi corespondenţa acestui autor bucovinean originar, de asemenea, din Suceviţa: – *Iraclie Porumbescu, colaborator la ,,Revista politică” şi traducător din germană*, în „Analele Bucovinei”, Rădăuţi–Bucureşti, anul XV, nr. 1 (30), [ianuarie–iunie] 2008, p. 55–60; – *Iraclie Porumbescu în Revoluţia din 1848 şi după aceea*, *ibidem*,

[45] *Ibidem*, p. 89–90, 91–92, 94, passim.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

anul XV, nr. 2 (31), [iulie–decembrie] 2008, p. 473–489; – *Iraclie Porumbescu în corespondenţă cu contemporanii săi* (I), *ibidem*, anul XVI, nr. 2 (33), [iulie–decembrie] 2009, p. 535–550; – *Iraclie Porumbescu în corespondenţă cu contemporanii săi* (II), *ibidem*, anul XVII, nr. 2 (35), [iulie–decembrie] 2010, p. 601–609; – *Iraclie Porumbescu în corespondenţă cu contemporanii săi* (III), *ibidem*, anul XVIII, nr. 1 (36), [ianuarie–iunie1, 2011, p. 273–277; – *O pagină din istoria presei româneşti din Bucovina* [„Gazeta Bucovinei", Cernăuţi, 2/14 mai 1891–6/18 aprilie 1897], *ibidem*, anul XVIII, nr. 2 (37), [iulie–decembrie] 2011, p. 389–394; – *Institutul „Bucovina" al Academiei Române la 20 de ani de activitate ştiinţifică şi periodicul său, „Analele Bucovinei"*, *ibidem*, anul XIX, nr. 2 (39), [iulie–decembrie] 2012, p. 357–359; – *Călătorii imperiale în Bucovina după Revoluţia din 1848. Iraclie Porumbescu – cronicar al Bucovinei*, *ibidem*, anul XX, nr. 2 (41), [iulie–decembrie] 2013, p. 495–515; – *Iraclie Porumbescu în Revoluţia din 1848–1849*, *ibidem*, anul XXI, nr. 1 (42), [ianuarie–iunie] 2014, p. 49–79; – *Românii din Imperiul Habsburgic în Revoluţie şi după Revoluţia din 1848–1849*, *ibidem*, anul XXI, nr. 2 (42), [iulie–decembrie] 2014, p. 359–383; – *Bucovina în Revoluţia din 1848–1849 şi prima „Constituţie" din istoria sa*, în „Salutări din Târgovişteа literară", revistă trimestrială, Târgovişte, anul III, nr. 1–2, [ianuarie–iunie] 2014, p. 7–10; – *Imperiul Habsburgic la sfârşitul existenţei sale multiseculare, constituirea Monarhiei Austro-Ungare şi sfârşitul stăpânirii dualiste*, în „Analele Bucovinei", anul XXII, nr. 1 (44), [ianuarie–iunie] 20015 (în curs de apariţie); – *Bucovina şi Transilvania în Revoluţia din 1848*. I. *Iraclie Porumbescu – corespondent al Bucovinei*, *ibidem*, anul XXII, nr. 2 (45), [iulie–decembrie] 2015 (în curs de apariţie).

Începând din 1943, anul debutului său la Cernăuţi, D. Vatamaniuc colaborează la diverse periodice din ţară. Între acestea: „Academica", „Almanahul literar" (redactor), „Bucovina", „Bucovina literară", „Buletin de informare ştiinţifică" (redactor-şef), „Caietele «Mihai Eminescu»", „Călăuza bibliotecarului", „Contemporanul", „Convorbiri literare", „Făclia", „Gazeta literară", „Limbă şi literatură", „Literatorul", „Luceafărul", „Lupta Ardealului", „Manuscriptum", „Mesager bucovinean", „Paşii Profetului", „Progresele ştiinţei", „Revista Bucovinei", „Revista de istorie şi teorie literară", „Revista de referate şi recenzii" (redactor-şef), „Steaua", „Transilvania", „Tribuna", „Viaţa românească", „Viaţa universitară".

Un loc aparte în cadrul publicisticii sale îl ocupă activitatea din ultimii 25 de ani, privită în contextul vieţii cultural-ştiinţifice locale, aceasta reprezentând o contribuţie notabilă la renaşterea activităţii de cercetare ştiinţifică din Bucovina. În „Pagini bucovinene", supliment lunar al periodicului ieşean „Convorbiri literare", ianuarie 1982–octombrie 1989, cu excepţia unui singur text autograf, aşezat emblematic la chapeau, D. Vatamaniuc nu se află printre colaboratori. Dăm aici, integral, textul acestui autograf: „Ediţia naţională a operei lui Eminescu se împlineşte cu un nou volum consacrat teatrului original şi tradus, traducerilor în

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

proză şi dicţionarului de rime, cea dintâi lucrare de acest fel în cultura noastră. Un alt volum, care cuprinde corespondenţa privată, cea oficială din timpul revizoratului şcolar şi un bogat documentar privind biografia poetului, se va tipări în cursul acestui an. Ultimul volum al ediţiei naţionale, *Fragmentarium*, va reuni textele din manuscrise care nu au intrat în celelalte secţiuni ale ediţiei naţionale. Este programat să apară în prima parte a anului 1989. Ediţia naţională va fi încheiată înainte de luna iunie 1989, la împlinirea centenarului de la moartea poetului. Ea va oferi, pentru prima dată, o imagine completă asupra diversităţii şi amploarei creaţiei eminesciene"[46].

Autograful semnat de criticul literar Eugen Simion ne lămureşte asupra rostului acestui supliment şi trebuie, de asemenea, reţinut: „Ideea «Convorbirilor literare» de a găzdui în paginile ei un supliment scris de poeţii şi prozatorii din nordul ţării mi se pare excelentă. Este o experienţă ce trebuie dusă, cu orice chip, până la capăt. Capătul ar fi o revistă autonomă gândită şi realizată de sucevenii care simt în ei vocaţia culturii. Până atunci citesc cu interes poemele şi interpretările date de aceşti autori în majoritatea lor tineri, dornici să se afirme într-o literatură pe care, prin tradiţie, o domină. Din aceste locuri au pornit – să nu uităm – câteva din marile talente ale literaturii noastre. Aici s-ar afla, spunea unul dintre ele, placenta spiritualităţii româneşti. Cine ne poate opri să credem că pomul care a dat o dată fructe nu va mai da? Să-i sprijinim, deci, pe suceveni în efortul lor de a face literatură şi de a întreţine cultul pentru literatură prin tinerele «Pagini bucovinene»"[47].

Şi de aici, în pofida unor frecvente afirmaţii, vehiculate propagandistic mai ales la diverse reuniuni (interne, dar şi internaţionale), organizate în Bucovina după 1990, oricare utilizator interesat poate observa că şi înainte de evenimentele din decembrie 1989 se putea scrie despre Bucovina şi despre destinul bucovinenilor, e adevărat, sub un control strict al cenzurii şi mai rar, cu multe precauţii. Iată în cele ce urmează doar câteva exemple, selectate de noi, din acest supliment literar: Mihail Iordache, *Un poet al spaţiului Bucovinei: Dragoş Vicol* (anul I, nr. 2, februarie 1982, p. 2); Alex. Rudeanu, *Bucovineni în zările ţării* (anul I, nr. 5, mai 1982, p. 3); Alex. Rudeanu, *Bucovineni în zările ţării. Lucrare nepieritoare* (anul I, nr. 7, iulie 1982, p. 3); Mihail Iordache, *Bucovina – topos originar* (anul II, nr. 5 (17), mai 1983, p. 1); Mihail Iordache, *Poezia în Bucovina* (anul III, nr. 8 (32), august 1984, p. 1–4; anul III, nr. 10 (34), octombrie 1984, p. 1–4); Alexandru Zub, *Bucovinensia* (anul IV, nr. 6 (42), iunie 1985, p. 4); George L. Ostafi, *Un anotimp – sărbătoare în Bucovina* (anul IV, nr. 8 (44), august 1985, p. 1); Graţian Jucan, *Folclorişti din Bucovina* (anul IV, nr. 9 (45), septembrie 1985); Graţian Jucan, *Eminescu şi poezia populară bucovineană* (anul V, nr. 6 (54), iunie 1986, p.

[46] „Pagini bucovinene", supliment lunar al periodicului ieşean „Convorbiri literare", anul VII, nr. 6 (78), iunie 1988, p. 1.

[47] Eugen Simion, *„Este o experienţă ce trebuie, cu orice chip, dusă până la capăt"*, anul I, nr. 6, iunie 1982, p. 1.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

1); Andrei Moldovan, *Sextil Puşcariu la „Glasul Bucovinei”* (anul V, nr. 1 (49), ianuarie 1986, p. 3); Traian Filip, *Bucovineni în zările lumii* (anul VII, nr. 2 (74), februarie 1988, p. 1–4); Constantin Ciopraga, *Modelul bucovinean* (anul VII, nr. 8 (80), august 1988, p. 1); Nicu Buzdugan, *O filă din istoria presei româneşti din Bucovina: „Gazeta Bucovinei”, 1891–1897* (anul VII, nr. 8 (80), august 1988, p. 3); Aurelian Crăiuţiu, *Bucovina şi poeţii săi*, articol consacrat lui Paul Celan (anul VIII, nr. 4 (88), aprilie 1989, p. 3); Mircea Grigoroviţă, *„Revista Bucovinei” (1916)* (anul VIII, nr. 8 (92), august 1989, p. 3); Mircea Grigoroviţă, *Eminescu în periodicele bucovinene* (anul VIII, nr. 10 (94), octombrie 1989, p. 3–4). Dintre celelalte autografe de aici: Ioan Alexandru, *„Fără Bucovina mi-ar lipsi dimensiunea imnică a neamului”* (anul I, nr. 5, mai 1982, p. 1: „ [...] Îndrăznesc să spun, cu toată buna cuviinţă, că Voroneţul şi Sucevița, Moldovița şi Humorul, unice pe pământ, dacă n-ar fi ne-ar fi mai frig în cosmos, ne-ar lipsi ceea ce nici nu ştim îndeajuns cât este de adânc, viaţa eternă a sufletului nostru. Nu de Paradis ne aduc mai profund aminte, ci de împărăţia fără amurg din zarea înlăcrimată a viitorului. Pot îndrăzni să mă socot fericit că ţin de acest neam în care s-a zămislit prin jertfa Logosului întrupat în istorie atâta divină frumuseţe”); Alexandru Andriescu, *„Între colinele din Bucovina am învăţat istoria adevărată a ţării...”* (anul I, nr. 12, decembrie 1982, p. 1); Petru Rezuş, *Un mare prieten al Bucovinei: Sextil Puşcariu* (anul II, nr. 3 (15), martie 1983, p. 3); Al. Husar, *„Pământ unde zac oasele domnilor noştri...”* (anul II, nr. 6 (18), iunie 1983, p. 1: „Bucovina e o unitate geografică şi spirituală indisolubilă. Ea e transcendenţa noastră istorică ce ne aparţine în eternitate”); Vasile Drăguţ, *Bucovina* (anul III, nr. 1 (25), ianuarie 1984, p. 1); Mircea Braga, *„Bucovina este istorie coborâtă în spiritualitate”* (anul III, nr. 11 (35), noiembrie 1984, p. 1); Zoe Dumitrescu-Buşulenga, *„Ne întoarcem în Bucovina la izvoare...”* (anul III, nr. 7 (31), iulie 1984, p. 1); Vladimir Găitan, *Mândria de a fi bucovinean* (anul VI, nr. 10 (70), octombrie 1987, p. 1); G. Istrate, *Bucovina, carte a inimii* (anul VII, nr. 7 (79), iulie 1988, p. 1); Mircea Popa, *Bucovinenii şi memoria poetului „Luceafărului”* (anul V, nr. 6 (42), iunie 1985, p. 1); Şt. Ştefănescu, *Dimitrie Onciul şi idealul Unirii* (anul V, nr. 3 (51), martie 1986, p. 1); Iulian Vesper, *Pentru a iubi Bucovina...* (anul III, nr. 3 (27), martie 1984, p. 1).

Acestora li se adaugă şi un număr mare de articole închinate unor autori bucovineni. Dintre aceştia: Ury Benador, Artemie Berariu Ieremievici, Constantin Berariu, Gavril Berariu Ieremievici, Ion Berariu, Sever Beuca-Costineanu, Teocticst Blajevici, Temistocle Bocancea, Leonida Bodnărescu, Samson Bodnărescu, Ion I. Bumbac, Vasile Bumbac, Eusebiu Camilar, Traian Cantemir, Vasile Cantemir, Leon Cehovschi, Arcadie Cerneanu, Traian Chelariu, Ghedeon Coca, Ştefan Cuciureanu, Dimitrie Dan, George Drumur, Vasile Gherasim, Ion Grămadă, Mihai Horodnic, Alexandru Hurmuzachi, Gheorghe Hurmuzachi, Vasile Huţan, Claudiu Isopescu, Heinrich Kipper, Constantin Loghin, Zaharia Macovei (E. Ar. Zaharia), Alfred Margul Sperber, Liviu Marian, Simion Florea Marian,

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

Constantin Milici, Xenofon Mleşniţă, Constantin Morariu, Leca Morariu, Victor Morariu, Ernst Rudolf Neubauer, T. V. Stefanelli, Vasile Ţigănescu, Ioan Vicoveanu, Alexandru Voevidca[48].

Nici în paginile periodicului „«Suceava». Anuarul Muzeului Judeţean", apărut în 1969 sub titlul „Studii şi materiale", cu modificare de titlu, „Studii şi materiale. Istorie" (II), în 1971, şi în 1973 (III), de-a lungul a peste două decenii, D. Vatamaniuc nu se află printre colaboratori. Periodicul, ajuns astăzi la tomul XLI, este important pentru că reia, cu mult înainte de reapariţia revistei „«Codrul Cosminului». Analele ştiinţifice ale Universităţii „Ştefan cel Mare" Suceava, Seria Istorie (1995)[49], tradiţia presei ştiinţifice din Bucovina, publicând, între altele,

[48] Corelativ, vezi şi suplimentul literar al periodicului cotidian local „Zori noi" din ultimele sale două decenii de apariţie (1968–1989).

[49] Serie nouă a periodicului „«Codrul Cosminului». Buletinul Institutului de Istorie şi Limbă" de pe lângă Universitatea din Cernăuţi, care apare anual, în perioada 1924–1939, sub directoratul profesorului universitar dr. Ion I. Nistor, membru titular al Academiei Române (19 mai 1915) şi secretariatul de redacţie al lui Vasile Grecu, având tiparul la Institutul de Arte Grafice şi Editură „Glasul Bucovinei" din Cernăuţi. În seria sa nouă (din 1995), „Codrul Cosminului" îşi doreşte a fi „expresia unor preocupări sistematice, permanente, de a identifica şi publica mărturii arheologice, documente inedite din arhivele din ţară şi străinătate, studii, articole, note şi comentarii, recenzii, însemnări cu privire la istoria locuitorilor din zonă, din cele mai vechi timpuri şi până în zilele noastre". Prin materialele găzduite în paginile sale, periodicul sucevean doreşte, entuziast, „să completeze şi să nuanţeze posibilităţile de a înfăţişa cât mai complex tot ceea ce a însemnat şi înseamnă această zonă în istoria generală şi în conştiinţa românilor, să reflecte deopotrivă roadele investigaţiilor arheologice, de istorie veche, medievală, modernă şi contemporană, româneşti şi străine", să acorde „o atenţie gală" „elementelor de civilizaţie şi celor de cultură, domeniului real şi celui imaginar, tuturor faptelor istorice reprezentative care definesc etnologia locuitorilor de pe acest teritoriu", lăsând faptele istorice „să vorbească", evitând „concluziile pripite sau forţate", „interpretările voit denaturate" şi ferindu-se să înlocuiască „realitatea obiectivă a trecutului cu reconstituirea subiectivă" sau cu „dorinţele politice ale generaţiei de azi". În acelaşi timp, noua serie a periodicului „Codrul Cosminului" doreşte „să constituie [...] o tribună democratică a vieţii spirituale pentru toţi cei aflaţi sub auspiciile muzei Clio", stimulând şi publicînd „o parte din roadele cercetărilor de pionierat ale studenţilor de la Secţia de istorie-geografie", ca „mijloc de recompensare morală" şi ca „îndemn permanent spre căutarea, afirmarea şi apărarea adevărului istoric şi de către cei care mâine ne vor urma şi continua strădaniile şi idealurile" (Mihai Iacobescu, *Cuvânt-înainte*, în „Codrul Cosminului", serie nouă, Suceava, nr. 1 (11), 1995, p. 5). Potrivit prezentării de pe site-ul actual, reconstruit în 2010, „Codrul Cosminului" este o publicaţie academică ce îşi propune să valorifice „rezultatele cercetării ştiinţifice inspirate de fenomenele istorice şi culturale". „Păstrând tradiţia toleranţei şi cooperării etnice, culturale şi confesionale" din Bucovina istorică şi „promovând valorile umaniste", publicaţia, în noua ei serie de la Suceava, „este deschisă spre cooperare cu reprezentanţii comunităţii academice, ştiinţifice şi culturale". „Fără să-şi limiteze scopul cercetării la o anumită arie geografică sau la o anumită perioadă istorică", „Codrul Cosminului" îşi propune să acopere „un spectru larg de abordări, de analize inter- şi multidisciplinare, inclusiv abordări de metodologie analitică, instrumentare şi interpretare" (*Prin ştiinţă şi toleranţă, spre cooperare şi integrare*). Cele 23 de tomuri publicate până acum au un regim şi o structură variabilă. Până în 2010, periodicul apare cu un singur tom pe an, exceptând trei ani (1998, 2001 şi 2003), când apare cu număr dublu: 3–4 (13–14), 1997–1998; 6–7 (16–17), 2000–2001 şi 8–9 (18–19), 2002–2003. Din 2010, „Codrul Cosminului" apare semestrial. Având un număr variabil de pagini (tomul I, 1 (11), din 1995, are 396 p.; II, 2 (12), 1996, 836 p.; III–IV, 3–4 (13–14), 1997–1998, 472 p.; V, 5 (15), 1999, peste

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

articole, studii şi documente inedite consacrate istoriei şi culturii româneşti din această provincie marcată dramatic de istorie, după 1940 (1944). În cele ce urmează, pentru întregirea cunoaşterii, dintr-o perspectivă mai largă asupra cercetării ştiinţifice româneşti privind Bucovina, despovărată de clişee şi stereotipuri, dăm o selecţie de titluri, ilustrative prin problematica abordată în paginile acestui periodic de la Suceava şi ilustrând cel dintâi moment semnificativ de renaştere a cercetării ştiinţifice din această parte a ţării, împreună cu lucrările tipărite în volum, menţionate de noi, mai jos, în nota 48: Teodor Balan, *Numele Moldova. O istoriografie a problemei* („Studii şi materiale. Istorie (III), 1973, p. 77–112); Lazăr Ureche, *Situaţia învăţământului românesc din Bucovina în perioada administraţiei militare austriece (1774–1786)* (IV, 1977, p. 131–143); Mihai Iacobescu, *Dimitrie Onciul şi filosofia istoriei* („«Suceava». Anuarul Muzeului Judeţean", (IV), 1977, p. 145–154; Ion Negură, *Societatea pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina* (*ibidem*, IV, 1977, p. 181–190); Mihai Iacobescu, *Ion I. Nistor (1876–1963)* (*ibidem*, p. 263–277); Nicolae Ursulescu, *Tudor V. Ştefanelli* (*ibidem*, p. 279–287); Mihai Iacobescu, *Revoluţia de la 1848 – moment de răscruce în istoria românilor din Bucovina* (V, 1978, p. 13–43); Vasile Gh. Miron, Ioan V. Cocuz, *Unirea Bucovinei cu România* (*ibidem*, p. 45–80); Ioan Cocuz, *Contribuţii la istoricul presei româneşti din Bucovina (1820–1918)* (*ibidem*, p. 325–341); Ion Negură, *Sextil Puşcariu – animator şi îndrumător în viaţa culturală a Bucovinei* (*ibidem*, p. 421–434); Mircea Ignat, *Dionisie Olinescu* (*ibidem*, p. 513–520); Dragoş Cusiac, *Samuil şi Eugenia Ioneţ* (*ibidem*, p. 531–535); Mihai Iacobescu, *Revoluţia de la 1848 şi dezvoltarea învăţământului naţional în Bucovina* (VI–VII, 1979–1980, p. 163–177); Mircea Cenuşă, *George Bariţiu şi ziarul „Bucovina"* (*ibidem*, p. 179–184); Vasile Boca, *Învăţători*

511 p.; VI–VII, 16–17, 2000–2001, 592 p.; VIII–IX, 18–19, 2002–2003, 320 p.; X, 20, 2004, 328 p.; XI, 21, 2005, 296 p.; XII, 22, 2006, 364 p.; XIII, 23, 2007, 358 p.; XIV, 24, 2008, 306 p.; XV, 25, 2009, 316 p.; XVI, 1 (26), 2010, 176 p.; XVI, 2 (27), 2010, 232 p.; XVII, 1 (28), 2001, 234 p.; XVII, 2 (29), 2011, 196 p.; XVIII, 1 (30), 2012, 162 p.; XVIII, 2 (31), 2012, 140 p.; XIX, 1 (32), 2013, 166 p.; XIX, 2 (33), 2013, 250 p.; XX, 1 (34), 2014, 290 p.; XX, 2 (35), 2014, 200 p.; XXI, 1 (36), 2015, peste 146 p), periodicul adoptă o structură care diferă de-a lungul anilor. De format 20 x 28 cm, tomul 1 (11), 1995, are nouă secţiuni: I. *Studii*; II. *Personalităţi ale Bucovinei*; III. *Note şi comentarii*; IV. *Documente*; V. *Toponimie*; VI. *Din istoria culturii în Bucovina*; VII. *Însemnări şi lucrări ale studenţilor; VIII. Cronică; IX. Recenzii.* Tomul 2 (12), 1996, apare cu câteva secţiuni noi: VI. Bucovina în dezbaterea lumii; X. Memento [aniversări] şi XI. Scrisori de la cititori. De format 16 x 24 cm, tomul 1 (26), 2010, are secţiunile: Studii; Carte rară. Documente, Cronică, iar tomul 2 (27), 2010: *Arheologie. Conservare; Elite şi societate; Politică. Conflicte şi societate; Studii internaţionale; Opinii; Documente.* Tomul 1, (36), 2015, apare cu secţiunile: *Elite, religii, cultură; Studii internaţionale; Politică, conflicte şi societate; Note şi comunicări; Recenzii.* Începând din 2010, „Codrul Cosminului", apărând într-o serie nouă, îşi tipăreşte materialele în limbile engleză, franceză, germană şi ucraineană. De-a lungul anilor, publică în paginile acestui periodic academic din Bucovina cadre didactice universitare de la Suceava şi din alte centre academice româneşti, cercetători, muzeografi, profesori din învăţământul preuniversitar, specialişti de peste hotare. „Codrul Cosminului" are cotaţia B+ a CNCS (Conf. *Prin ştiinţă şi toleranţă, spre cooperare şi integrare*, apud atlas.usv.ro/www/**codru**_net/).

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

ambulanţi în Bucovina anilor 1774–1918 (*ibidem*, p. 295–309); Grigore Foit, *Un documentarist al penelului – Franz Xaver Knapp* (*ibidem*, p. 359–362); Traian Cantemir, *Semnificaţiile prozei lui E. M. Grigorovitza* (*ibidem*, p. 391–400); Vasile Andrucovici, *Revista „Făt-Frumos" la Suceava (1926–1934)* (*ibidem*, p. 401–411); Mihai Iacobescu, *George Popovici (1863–1905)* (*ibidem*, p. 541–564); Gavril Irimescu, *Din istoria mineritului în Bucovina* [I] (VIII, 1981, p. 265–277); Ştefan Lemny, *Tipografia de la Rădăuţi – centru de cultură românească în veacul XVIII* (*ibidem*, p. 311–320); Traian Cantemir, *Aspiraţiile de unitate naţională la scriitorii bucovineni de până la 1918* (*ibidem*, p. 321–352); Eugen Dimitriu, *Colaboratori bucovineni la revista „Familia"* (I) (*ibidem*, p. 333–352); Emilian-Dan Petrovici, *Societăţile academice româneşti din Bucovina – forme ale luptei de emancipare socială şi naţională* (*ibidem*, p. 353–374); Lazăr Ureche, *„Revista ilustrată" – propagatoare a istoriei şi culturii bucovinene* (*ibidem*, p. 375–380); Ion V. Cocuz, *Contribuţii la istoricul presei româneşti din Bucovina (1918–1944)* (*ibidem*, p. 389–398); Mihai-Ştefan Ceauşu, *Noi date privind relaţiile economice dintre Bucovina şi Transilvania la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea* (*ibidem*, p. 441–448); Mihai Iacobescu, *Documente ale Revoluţiei de la 1848 din Bucovina* (*ibidem*, p. 453–462); Vasile Tiron, *Un poet din Bucovina începutului de veac – Nicu Dracea (1879–1923)* (*ibidem*, p. 509–516); George Muntean, *Vasile Ţigănescu, scriitor şi profesor* (*ibidem*, p. 517–526); Eugen Dimitriu, *Simion Florea Marian – comemorarea marelui etnograf şi folclorist* (IX, 1982, p. 29–38); Eugen Dimitriu, *Societatea „Şcoala română" din Suceava (1883–1918)* (*ibidem*, p. 51–70); Gavril Irimescu, *Din istoria mineritului în Bucovina (1918–1944)* (II) (*ibidem*, p. 265–283); Nicolae Cârlan, *Iraclie Porumbescu. O prezentare monografică* [I] (*ibidem*, p. 313–328); Mircea Cenuşă, *Ziarul „Bucovina" – tribună a unităţii culturale româneşti* (*ibidem*, p. 329–346); Eugen Dimitriu, *Colaboratori bucovineni ai revistei „Familia"* (II) (*ibidem*, p. 347–366); Petru Froicu, *Din istoria presei bucovinene: „Freamătul literar" (1933–1937)* (*ibidem*, p. 367–376); Mihai-Ştefan Ceauşu, *Contribuţii la istoricul exploatării sării la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi în prima jumătate a secolului al XIX-lea în Bucovina* (*ibidem*, p. 377–392); Mihai Iacobescu, Ioan Zugrav, *Documente ale Revoluţiei de la 1848 din Bucovina* (*ibidem*, p. 409–418); Mircea Bejenariu, *Un documentar despre Eusebie Mandicevschi* (*ibidem*, p. 425–432); Maria Mărgineanu, Cezarina Avădănii, *George Tofan (1880–1920)* (*ibidem*, p. 451–456); Mircea Cenuşă, *Ciprian Porumbescu şi Braşovul* (X, 1983, p. 109–116); Eugen Dimitriu, *Contribuţii la răspândirea operei lui Ciprian Porumbescu* (*ibidem*, p. 127–146); Nicolae Cârlan, *Iraclie Porumbescu. O prezentare monografică* (II) (*ibidem*, p. 147–170); Mircea Avram, *Scrisori ale lui Iraclie Porumbescu* (*ibidem*, p. 171–174); Nicolae Cârlan, Eugen Dimitriu, *Colecţia de proverbe şi zicători a lui Iraclie Porumbescu* (*ibidem*, p. 175–185); Ion Negură, *Industria, meseriile şi sistemul financiar-bancar în Bucovina sub stăpânirea habsburgică (1775–1918)* (*ibidem*, p. 531–552); Ioan

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

V. Cocuz, *Viaţa politică românească în Bucovina (1909–1911)* (*ibidem*, p. 599–635); Ion Popescu-Sireteanu, *Însemnări despre poezia lui Teodor Robeanu* (*ibidem*, p. 725–730); Traian Cantemir, *Coordonatele prozei lui Vasile Ţigănescu* (*ibidem*, p. 731–738); Mircea Grigoroviţă, *Un bucovinean de altădată: Emanuil Grigorovitza* (*ibidem*, p. 769–778); Eugen Dimitriu, Petru Froicu, *Liviu Marian. La centenarul naşterii scriitorului* (*ibidem*, p. 779–800); Nicolae Ceredarec, *Exploatarea minelor de cupru de la Fundu Moldovei în timpul stăpânirii austriece (1805–1918)* (*ibidem*, p. 853–856); Ştefan Bucevschi, *Bucovina într-un album omagial al Congregaţiei mechithariste din Viena, 1858* (*ibidem*, p. 857–864); Mircea Cenuşă, *Bucovina în memoriile unui prefect al lui Avram Iancu* (XI–XII, 1984–1985, p. 205–213); Vasile M. Demciuc, *Ideea unităţii naţionale în activitatea societăţii academice studenţeşti „Arboroasa”* (*ibidem*, p. 219–224); Ioan V. Cocuz, *Începuturile vieţii parlamentare în Bucovina* (*ibidem*, p. 225–233); Ion Popescu-Sireteanu, *Scriitorul bucovinean Mihai Teliman* (*ibidem*, p. 281–288); Mircea Grigoroviţă, *Preocupări germaniste în unele periodice bucovinene* (ibidem, p. 307–318); Graţian Jucan, *Gavril Rotică* (*ibidem*, p. 351–355); Vasile Gh. Miron, *Teodor Balan (1885–1972)* (*ibidem*, p. 357–367); Ion Negură, *Teodor Onciulescu – un mesager bucovinean al poporului român peste hotare* (*ibidem*, p. 369–372); Vladimir Trebici, *Societatea pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina (125 de ani de la înfiinţarea ei)* (XIII–XIV, 1986–1987, p. 31–35); Emil-Ioan Emandi, Ştefan-Mihai Ceauşu, Aurelia Petcu, *Câteva aspecte de geografie istorică privind repartiţia resurselor agrosilvice în Bucovina (secolele XVIII–XIX)* (*ibidem*, p. 183–197); Mihai Iacobescu, *Acţiuni, pretexte, mijloace ale habsburgilor pentru a ocapara nordul Moldovei („cheia Moldovei”). Proteste ale românilor*
(1771–1777) (*ibidem*, p. 209–219); Mircea Marva, *O veche familie de învăţători bucovineni* [Familia Vasile Avram] (*ibidem*, p. 285–296); Dragoş Cusiac, *Cursurile universitare de vară de la Dorna Candrenilor* (*ibidem*, p. 299–305); Graţian Jucan, *Dimitrie Gusti în Bucovina* (*ibidem*, p. 307–312); Traian Cantemir, *Activitatea literară a lui N. Tcaciuc-Albu* (*ibidem*, p. 313–319); Mircea Cenuşă, *Vasile Bumbac şi Blajul. Contribuţie biografică* (*ibidem*, p. 369–384); Emil-Ioan Emandi, Ştefan-Mihai Ceauşu, *Contribuţii de morfologie urbană la cunoaşterea oraşului Suceava, 1388–1989*, Cuvânt-înainte de Ioan Caproşu (XV, 1988, p. 7–417); Ioan V. Cocuz, *Presa românească în Bucovina (1809–1944)* (XVI, 1989, p. 3–118)[50].

[50] După 1980, la Suceava, Cernăuţi şi Chişinău, apar mai multe lucrări ce urmăresc valorificarea şi valorizarea patrimoniului cultural al Bucovinei. Pentru rolul lor în epocă, dar şi pentru valoarea documentară (adevărate instrumente de lucru pentru cercetarea ştiinţifică de astăzi), trebuie reţinute, între altele: – Emil Satco, *Muzica în Bucovina. Ghid biobibliografic*, Suceava, Biblioteca Judeţeană, 1981; – [I. Pînzar, Petru Foicu], *Ştiinţa în Bucovina. Gid biobibliografic*, Cu o prefaţă, *Dimensiuni cultural-ştiinţifice bucovinene*, de Traian Cantemir, vol. I, Suceava, Biblioteca Judeţeană, 1982; – [I. Pânzar, Petru Froicu, Eugen Dimitriu], *Ştiinţa în Bucovina. Ghid biobibliografic*, Cu un cuvânt-înainte de I. Pânzaru, vol. II, Suceava, Biblioteca Judeţeană, 1983; – [I. Pânzar, Petru Froicu,

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

În paginile acestui periodic de la Suceava, D. Vatamaniuc publică, după 1989, articolul *Voluntarii bucovineni în Războiul pentru Întregirea Ţării* (XXI, 1994, p. 249–254)[51].

Dimitrie Vatamniuc este fondatorul periodicului ştiinţific „Analele Bucovinei" al cărui redactor-şef este, fără întrerupere, încă de la înfiinţare (1994). Acest semestrial academic îşi propune, potrivit articolului-program, să fie „un instrument pentru împlinirea nobilelor obiective ale promovării şi răspândirii culturii naţionale; să reprezinte o alternativă românească autorizată în dialogul, demult deschis, privind istoria şi cultura Bucovinei", străduindu-se „să dea expresie sufletului românesc, ridicând conştiinţele noastre, ale tuturora, la nivelul unor mari idei"[52].

Cu modificări în colegiul de redacţie şi îmbunătăţiri de structură, „Analele Bucovinei" se ocupă, în cei douăzeci şi doi de ani de apariţie neîntreruptă, de problemele Bucovinei istorice sub toate aspectele: viaţă politică, literară, culturală şi artistică, istorie, demografie, toponimie, onomastică, statistică, etnografie şi folclor, ştiinţe naturale. Număr de număr, este rezervat un spaţiu larg evocării personalităţilor bucovinene, cărţilor şi revistelor din provincie, manifestărilor diverse ce au ca temă Bucovina, atât în ţară cât şi peste hotare. Prin caracterul enciclopedic şi prin aria de cercetare, „Analele Bucovinei" ocupă un loc singular atât între publicaţiile periodice ale Academiei Române cât şi în rândul publicaţiilor ştiinţifice din Bucovina şi străine, ce apar astăzi. De-a lungul celor peste douăzeci ani de existenţă, în paginile periodicului „Analele Bucovinei", alături de fondatori şi îndrumători – academicieni şi profesori universitari din ţară, publică cercetători, profesori, învăţători, preoţi, muzeografi, arhivişti, din multe localităţi ale Bucovinei şi din ţară, de la Cernăuţi şi din Basarabia, din Occident. Unele dintre articolele publicate, mai întâi aici, formează substanţa unor studii şi monografii ce se publică,

---

Eugen Dimitriu], *Ştiinţa în Bucovina. Ghid biobibliografic*, Cu o notă redacţională de I[oan] P[ânzar], Suceava, Biblioteca Judeţeană, 1984; – Emil Satco, *Arta în Bucovina. Ghid biobibliografic*, vol. I–II, Suceava, Biblioteca Judeţeană, 1984, 1991; Emil Satco, *Artişti plastici din Bucovina. Mic dicţionar*, Suceava, f. ed., 1991; – Emil Satco, Ioan Pînzar, *Dicţionar de literatură Bucovina*, Suceava, Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera", 1993; – Sergiu Moraru (coordonator), *Folclor din Ţara* Fagilor, Cuvânt-înainte de Arcadie Suceveanu, Prefaţă de Grigore Bostan, Chişinău, Editura „Hyperion", 1993; – Emil Satco, Ioan Pînzar, *Personalităţi bucovinene. Dicţionar*, VIII, Suceava, Biblioteca Bucovinei „I.G. Sbiera"– Fundaţia Culturală a Bucovinei, 1997; – Emil Satco, *Bucovina. Contribuţii cultural-ştiinţifice. Dicţionar*, IX, Cu o notă redacţională nesemnată, Suceava, Biblioteca Bucovinei „I.G. Sbiera", 2000; – Grigore G. Bostan, Lora Bostan, *Pagini de literatură română Bucovina, regiunea Cernăuţi 1775–2000*, Cernăuţi, Editura „Alexandru cel Bun", 2000; – Emil Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. I–II, Iaşi–Suceava, Editura Princeps–Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera", 2004; – Valentin Ciucă, *Un secol de arte frumoase în Bucovina*, Prefaţă de acad. Răzvan Theodorescu, Suceava, Editura Muşatinii, 2005.

[51] Cu acelaşi titlu, articolul apare şi în „Analele Bucovinei", Rădăuţi–Bucureşti, anul I, nr. 1, [ianuarie–iunie] 1994, p. 23–27.

[52] Acad. Gheorghe Platon, *Argument*, în „Analele Bucovinei", Rădăuţi–Bucureşti, anul I, nr. 1, [ianuarie–iunie] 1994, p. 5–6. Republicat într-un volum retrospectiv, vezi „Analele Bucovinei", anul IX, nr. 2 (19), [iulie–decembrie] 2002, p. 329–33.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

după 1996, în colecţia „Enciclopedia Bucovinei în studii şi monografii”, din care s-au tipărit şi pregătit pentru tipar, până acum, peste 40 de volume[53].

Câteva numere din „Analele Bucovinei” sunt omagiale, închinate unor personalităţi ale istoriei şi culturii noastre: Gheorghe Løvendal (IV, 2, 1997, p. 287–326), Ciprian Porumbescu (X, 1, 2003), Ştefan cel Mare (XI, 1, 2004). Un număr special, IV, 3, 1997, publică în limbile română, germană şi ucraineană documentele conferinţei ştiinţifice internaţionale din 1996, fără să respecte structura adoptată în 1994[54]. Tomul XVII, nr. 1 (34), [ianuarie–decembrie] 2010,

[53] Apariţia periodicului „Analele Bucovinei” prilejuieşte „o adevărată revelaţie” în viaţa culturală a provinciei, certificând „cu argumente ştiinţifice continuitatea spiritualităţii româneşti în Bucovina istorică”. Vezi Ilie Luceac, *„Analele Bucovinei”, An I, 1, 1994. Centrul de Studii „Bucovina”, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1994, 234 p.*, în „Glasul Bucovinei”, revistă trimestrială de istorie şi cultură, Cernăuţi – Bucureşti, anul I, nr. 4, 1994, p. 128–130. Fiecare din cele 43 de tomuri ale periodicului ştiinţific de la Rădăuţi se bucură de-a lungul anilor de numeroase cronici de semnal ori de întâmpinare, atât în presa cotidiană din Bucovina cât şi în periodice ştiinţifice şi de cultură din ţară, cronici care subliniază contribuţia acestuia la „sporirea fondului documentar istoric referitor la Ţara de Sus”. Vezi, printre altele, Vasile Precop, *„Analele Bucovinei”, An IV, 1 (7) şi 2 (8), 1997*, în „Glasul Bucovinei”, Cernăuţi – Bucureşti, anul V, nr. 2 (18), 1998, p. 117–120; [Ştefan Hostiuc], *„Analele Bucovinei”, Anul VIII, Nr. 1, 2, 2001*, în „Mesager bucovinean”, Bucureşti, anul II, nr. 1 (5), ianuarie–martie, 2003, p. 8. Pentru „un bilanţ de parcurs” al instituţiei, la împlinirea a zece ani de activitate, cu trimitere la volumul retrospectiv aniversar al periodicului ştiinţific al acesteia, vezi Alexandru Zub, *„Analele Bucovinei”, IX, 2002, 2, p. 313–619*, în „Anuarul Institutului de Istorie «A. D. Xenopol»”, XLII, Iaşi, Editura Academiei Române, 2005, p. 799–800. Sub titlul *Studii bucovinene – un bilanţ de parcurs*, textul semnat de acad. Alexandru Zub apare, ca editorial, în „Dacia literară”, serie nouă, Iaşi, anul XVI, nr. 6 (63), noiembrie–decembrie 2005, p. 3–4. Vezi şi Vasile I. Schipor, *„Analele Bucovinei” – un periodic ştiinţific contemporan dedicat „promovării şi răspândirii culturii naţionale”*, în „Glasul Bucovinei”, Cernăuţi–Bucureşti, anul XXI, nr. 3–4 (83–84), [iulie–decembrie] 2014, p. 184–193.

[54] Centrul pentru Studierea Problemelor Bucovinei organizează cele dintâi mari reuniuni ştiinţifice internaţionale în cadrul parteneriatului româno-germano-ucrainean fondat în septembrie 1993, la Cernăuţi: „Bucovina, 1775–1862. Aspecte politice, sociale, economice şi demografice”, Rădăuţi–Bucureşti, 31 mai–5 iunie 1996; *Procese politice, sociale, culturale şi economice în Bucovina, 1861–1918. Aspecte edificatoare pentru o Europă unită?*, Rădăuţi, 20–22 septembrie 2000. Şi documentele reuniunii din 2000 se tipăresc în volum separat, în limbile germană, română şi ucraineană (2002). Centrul de la Rădăuţi se impune, chiar de la începutul activităţii sale, printr-o deschidere curajoasă spre o nouă cultură a comunicării şi un parteneriat competitiv, prin prezentarea cu obiectivitate a faptului istoric şi refuzul manipulării istoriei, nutrind convingerea eruditului cronicar Miron Costin (1633–1691), potrivit căreia, „la acest fel de scrisoare gând slobod şi fără valuri trebuieşte” (*Predoslovie adecă voroava către cetitoriul* la *Letopiseţul Ţării Moldovei de la Aron-Vodă încoace*). În pofida dificultăţilor cu care se confruntă, reuniunile pe care le organizează aspiră să devină – potrivit opiniei unor personalităţi ale vieţii culturale şi ştiinţifice contemporane: acad. Gheorghe Platon, acad. Vladimir Trebici, acad. Radu Grigorovici, acad. Ştefan Ştefănescu, dr. Ortfried Kotzian, Î.P.S. Pimen – o oază în care dezbaterea intelectuală asupra românismului şi a europenismului, deopotrivă, se desfăşoară din perspectiva trecutului, a prezentului şi a viitorului, dobândind valoare intelectuală, ştiinţifică, politică şi morală şi alimentându-ne convingerea că noi, europenii, avem o cultură comună izvorâtă din credinţa noastră creştină, la care trebuie să adăugăm credinţa, munca şi contribuţia noastră. În acest sens trebuie reţinut şi *Comunicatul comun* al participanţilor la Sesiunea ştiinţifică internaţională, organizată de Bukowina-Institut din Augsburg, Cernăuţi, 30 septembrie–4 octombrie 1993, semnat de cei trei directori fondatori: dr. Ortfried Kotzian,

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

356 p., este, de asemenea, un număr special, reunind documentele Conferinţei ştiinţifice internaţionale „Identitate şi multiculturalitate în Bucovina istorică. Convergenţe culturale", Rădăuţi, 1–3 octombrie 2009[55]. Tomul XVIII, nr. 1 (36), [ianuarie–iunie] 2011, este un tom omagial, închinat academicianului Radu Grigorovici (1911–2008), director fondator al Institutului „Bucovina", la centenarul naşterii sale.

La împlinirea a zece ani de la înfiinţarea Centrului pentru Studierea Problemelor Bucovinei, „Analele Bucovinei" apar cu un număr special, retrospectiv, oferind utilizatorului interesat de cercetarea problemelor Bucovinei un instrument de lucru. Sumarul acestuia cuprinde un *Editorial* (D. Vatamaniuc, *Centrul de Studii „Bucovina" la un deceniu de activitate*); *Nota redacţiei*; *Argument* (retipărirea articolului-program din anul I, nr. 1, 1994, semnat de Acad. Gheorghe Platon); *Editoriale (1994–2002)*; *Opinii (1994–2002)*; *Bibliografia tematică a revistei „Analele Bucovinei", pe anii 1994–2002*; *Sumare (1994–2002)*; *Numere speciale*; *Lista ilustraţiilor apărute pe prima copertă a fiecărui număr*; *Indice de autori.*

---

dr. Dimitrie Vatamaniuc şi dr. Oleg Panciuc: „Noi, participanţii la prima conferinţă internaţională la Cernăuţi, consacrată problemelor privind transformările de conştiinţă (procese istorice, politice, sociale şi culturale) în Bucovina, ne-am adunat pentru a confirma înţelegerea deplină a responsabilităţii pe care o purtăm în faţa popoarelor noastre, ca şi în faţa lumii întregi, pentru a demonstra necesitatea unei analize profunde a trecutului nostru comun, cu scopul de a contura într-un mod civilizat viitorul nostru comun în Casa Europeană. Noi reprezentăm diferite state suverane, suntem diferiţi prin conştiinţa noastră şi cultură, însă, grupaţi fiind în baza *Convenţiei de la Helsinki*, nu vom întrerupe relaţiile, în pofida frontierelor hotărâte de însăşi soarta istoriei. Frumuseţea Bucovinei este frumuseţea naturii şi a oamenilor ei, a măreţiei şi înţelepciunii lor spirituale, în varietatea culturilor etnice. Acest ţinut devenise un adevărat pământ al făgăduinţei pentru reprezentanţii diferitelor popoare, unde, ca într-un adevărat laborator experimental european, s-a format imaginea bucovineanului, bine cunoscută în lumea civilizată. Şi, cu toate că astăzi această imagine este esenţial deformată, departe de a fi romantică, ea ne obligă pe noi să regăsim adevăratele orientări istorice. Primul rector al Universităţii din Cernăuţi, pe jumătate român, pe jumătate ucrainean, profesorul de limba germană Constantin Tomasciuc a spus: «Vai de acea naţiune care se teme de influenţa altei naţiuni, căci ea singură îşi pronunţă atunci sentinţa capitală». Suntem lipsiţi de o astfel de frică, mai mult chiar, noi suntem convinşi de necesitatea ajutorului şi a influenţei reciproce între popoarele noastre şi cultura lor, care vor contribui la procesul de formare a omului mileniului viitor. Astăzi concepţiile noastre reînvie frumoasele tradiţii ale Bucovinei, care şi-au găsit expresia în hotărârea, devenită semnificativă pentru Europa, din 1910, despre înţelegerea reprezentanţilor diferitelor popoare care conviețuiesc în acest minunat ţinut. Să fim urmaşi demni ai strămoşilor noştri, să facem în faţa lumii zbuciumate paşii noştri unul către celălalt, să demonstrăm dorinţa noastră de a trăi în pace, colaborare şi înţelegere reciprocă. Aşa să ne binecuvânteze Dumnezeu în toate căutările noastre comune ale adevărului care ne uneşte, în toate începuturile ce vor transforma ţările noastre în ţări democratice şi vor face popoarele noastre fericite, cetăţenii noştri mai apropiaţi!" Mai puţin cunoscut, timp de peste un deceniu, documentul este publicat de Vasile I. Schipor, secretarul ştiinţific al Institutului „Bucovina" de la Rădăuţi, în volumul *Bucovina istorică. Studii şi documente* (2007), p. 64–65.

[55] Tomul XVII, nr. 1 (34), [ianuarie–decembrie] 2010, este, astfel, cel de al doilea tom al „Analelor Bucovinei" ce apare fără să respecte formatul adoptat la apariţie (1994).

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

La împlinirea a douăzeci de ani de la înfiinţarea Centrului de Studii „Bucovina”, periodicul de la Rădăuţi apare cu un nou număr retrospectiv, aniversar, având aceeaşi structură a sumarului ca şi tomul din 2002: *Editorial*, semnat de redactorul-şef: D. Vatamaniuc, *Institutul „Bucovina” al Academiei Române la 20 de ani de activitate şi periodicul său „Analele Bucovinei”*; *Nota redacţiei*; Acad. Gheorghe Platon, *Argument*; *Editoriale 2003–2012*; *Opinii 2003–2012*; *Bibliografia tematică a revistei „Analele Bucovinei” pe anii 2003–2012*; Sumare *(2003–2012)*; Numere speciale; Lista ilustraţiilor apărute pe prima copertă a fiecărui număr; Indice de autori**.**

Multe din articolele, studiile şi documentele publicate în „Analele Bucovinei” sunt reunite în cele zece capitole ale volumul *Bucovina între Occident şi Orient. Studii şi documente*: I. *Centrul de Studii „Bucovina”*, p. 19–38; II. *Conferinţe şi reuniuni internaţionale*, p. 39–72; III. *Mari scriitori români şi Bucovina*, p. 73–209; IV. *Personalităţi din Bucovina*, p. 211–352; V. *Mesageri bucovineni ai spiritualităţii româneşti*, p. 353–405; VI. *Intelectuali bucovineni în corespondenţa cu contemporanii lor*, p. 407–458; VII. *Relaţii româno-germane şi româno-poloneze*, p. 459–492; VIII. *Mişcarea literară bucovineană interbelică şi presa rădăuţeană*, p. 493–519; IX. *Onomastică bucovineană*, p. 521–530; X. *Documente*, p. 531–666. Cum afirmă academicianul Ştefan Ştefănescu, Dimitrie Vatamaniuc, „eminentul cunoscător al istoriei şi culturii Bucovinei”, „bucovinean tipic”, „un senior al spiritului românesc cu vocaţia sintezei între Occident şi Orient, ne oferă o valoroasă lucrare asupra uneia dintre cele mai frumoase regiuni ale ţării, păstrătoare a unui patrimoniu sacru al trecutului, din care se împleteşte conştiinţa şi demnitatea unei naţiuni”, volum ce „se recomandă – prin varietatea tematică a studiilor temeinice reunite aici – ca una dintre cele mai frumoase cărţi de identitate a poporului român, al cărei mesaj este invitaţia la cunoaştere prin cultură a istoriei românilor”[56].

Periodicul ştiinţific al Institutului „Bucovina” al Academiei Române şi Colecţia „Enciclopedia Bucovinei în studii şi monografii” marchează, alături de celelalte publicaţii bucovinene de după 1989[57], cel de al doilea moment de

[56] Acad. Ştefan Ştefănescu, *Prefaţă*, în *op. cit*., p. 9. Pentru un „bilanţ de parcurs”, la împlinirea a douăzeci de ani de la fondarea periodicului, vezi articolul semnat de secretarul său de redacţie: Vasile I. Schipor, *„Analele Bucovinei”, periodicul Institutului „Bucovina” al Academiei Române. Destinul unui proiect ştiinţific*, în „Analele Bucovinei”, anul XXI, nr. 2 (43), [iulie–decembrie] 2014, p. 339–349.

[57] Din rândul acestor periodice bucovinene trebuie menţionate aici, în primul rând, „Analele Putnei”, publicaţie semestrială editată de Centrul de Cercetare şi Documentare „Ştefan cel Mare” al Sfintei Mănăstiri Putna, înfiinţat la 2 ianuarie 2005. Din redacţia periodicului fac parte: arhimandritul Melchisedec, starețul Mănăstirii Putna, ieromonahul Marcu, ieromonahul Dosoftei, monahul Iachint, monahul Alexie, monahul Timotei, Ştefan S. Gorovei, Maria-Magdalena Székely. Redacţia: Centrul de Cercetare şi Documentare „Ştefan cel Mare”, Sfânta Mănăstire Putna, comuna Putna, cod poştal 727455, judeţul Suceava. Tiparul: Grup Muşatinii, Suceava. În articolul-program, intitulat *Cuvânt-înainte*, p. 3–4, redacţia motivează, în primul rând, întemeierea instituţiei de cercetare de la Putna: „În cursul muncii de pregătire pentru tipar a unui număr de 2 215 pagini, rânduite în şase volume, şi de

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

renaştere a cercetării ştiinţifice din Bucovina, caracterizat prin dezideologizarea discursului, deschiderea faţă de modernizarea structurală şi cercetarea sistematică, printr-un parteneriat multinaţional competitiv, promovat încă din 1993, cultivând valori perene ale tradiţiei şi căutând orizonturi noi de înţelegere şi interpretare a istoriei, care să consolideze unitatea în diversitatea formelor sale de manifestare, într-un spaţiu care să devină capabil să prezerve atributele caracteriale ale unui

organizare a unui simpozion internaţional – activităţi circumscrise anului comemorativ «Ştefan cel Mare şi Sfânt» –, s-a conturat nevoia existenţei, la Mănăstirea Putna, a unei structuri care să trezească şi să menţină interesul pentru cunoaşterea trecutului nostru şi care să impulsioneze cercetarea lui. Aşa s-a născut ideea înfiinţării unui centru ale cărui obiective ştiinţifice prioritare să fie epoca Dreptcredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt, precum şi istoria Mănăstirii Putna" (p. 3). Prin epoca lui Ştefan cel Mare, Centrul putnean înţelege „o perioadă mai întinsă, marcată de personalitatea acestui suveran", iar în ceea ce priveşte istoria Mănăstirii Putna va urmări îndeosebi „rolul său în făurirea culturii noastre medievale şi apoi în renaşterea românească şi în întreţinerea simţămintelor naţionale" (p. 3). Propunându-şi să devină „o instituţie de neocolit" pentru cercetătorii preocupaţi de aceste două direcţii de investigare, Centrul de Cercetare şi Documentare „Ştefan cel Mare" al Sfintei Mănăstiri Putna îşi propune organizarea unei biblioteci proprii. Aici „vor fi adăpostite, în original sau în copii, lucrări vechi şi noi, tipărite în ţară şi în afara graniţelor ţării, referitoare la tematica urmărită", vor fi constituite „colecţii de izvoare (documente, monede, medalii, mărturii arheologice etc.), precum şi o arhivă de imagini pe suport digital". Rezultatele activităţii de cercetare vor fi valorificate, într-o primă etapă, „în cadrul unor reuniuni ştiinţifice, organizate atât la Putna, cât şi în afara zidurilor mănăstirii, în centre academice şi universitare". Ulterior, acestea vor fi valorificate prin publicare în volume, în continuarea seriei tipărite în 2003–2004, sau în paginile periodicului „Analele Putnei". Totodată, pentru a înţelege rolul cultural jucat de Mănăstirea Putna, Centrul „îşi propune şi valorificarea marelui tezaur artistic şi documentar al mănăstirii, prin publicarea atât a pieselor din depozit, cât şi a documentelor inedite, păstrate fie în arhiva proprie, fie în alte arhive, publice sau private" (p. 3–4). Din această perspectivă este precizat rostul şi structura periodicului: „Revista «Analele Putnei» va publica materiale – studii, articole, note, însemnări, documente – care vor corespunde obiectivelor Centrului de Cercetare şi Documentare «Ştefan cel Mare». Ea vă găzdui şi o rubrică de recenzii şi de note bibliografice, încurajând discuţiile şi comentariile de specialitate asupra unor lucrări (cărţi şi studii) din aria de interes a revistei. În măsura spaţiului disponibil şi în condiţiile unei bune colaborări cu autorii, «Analele Putnei» vor avea şi o rubrică intitulată «Fişier bibliografic», în care vor putea fi semnalate lucrări închinate epocii lui Ştefan cel Mare, neincluse în bibliografiile apărute în 2004" (p. 4). Prin apariţia şi programul său asumat la început de drum şi respectat, număr de număr, timp de zece ani, periodicul „Analele Putnei" aduc în viaţa ştiinţifică a Bucovinei contribuţii valoroase şi noi direcţii de cercetare. Şi acest proiect „s-a născut dintr-o idee îndrăzneaţă, dintr-o colaborare exemplară şi dintr-o solidaritate remarcabilă", evidenţiind „un model de colaborare pe terenul cunoaşterii, între slujitorii altarului şi slujitorii adevărului istoric", cum remarcă Maria-Magdalena Székely şi Ştefan S. Gorovei în *Prefaţă* la volumul *Ştefan cel Mare şi Sfânt, 1504–2004. Atlet al credinţei creştine*, Sfânta Mănăstire Putna–Editura Muşatinii, 2004, p. 9. De-a lungul anilor, în paginile periodicului putnean publică personalităţi ale vieţii universitare din Romania, cercetători din institute ale Academiei Române şi din Republica Moldova, specialişti de peste hotare. Alături de aceştia, semnează contribuţii valoroase mai mulţi tineri monahi de la Mănăstirea Putna. „Analele Putnei", singura publicaţie ştiinţifică având ca subiect cercetarea epocii lui Ştefan cel Mare şi istoria Mănăstirii Putna, prezintă periodic câte un instrument de lucru util. În anul V, nr. 2, [iulie–decembrie] 2009, se publică *Sumarul sumarelor I, 2005–V, 2009*, în limba română, p. 489–494 şi în limba engleză, p. 495–500. În anul X, nr. 2, [iulie–decembrie] 2004, se publică *Sumarul sumarelor VI, 2010–X, 2014*, de asemenea în limba română, p. 457–464 şi în limba engleză, p. 465–472.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

concept european cu o largă recunoaştere: „Modelul Bucovinei” („Das Modell Bukowina”)[58].

Din 1995, D. Vatamaniuc este director al periodicului „Septentrion”, organul de presă al Societăţii pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina, fondat în 1995. În coloanele acestui periodic de cultură îi apar studii şi articole diverse, cele mai multe ca editoriale: *Eminescu şi literatura bucovineană la 1860–1870* (anul II, nr. 4–5, 1991, p. 1 şi 3); *Cultura şi împlinirea idealurilor naţionale* (anul IV, nr. 12–13, 1996, p. 1 şi 3: „Orientarea culturală este promovată în Bucovina în anii din urmă de două publicaţii cu un program explicit, care include toate domeniile civilizaţiei şi culturii bucovinene. «Glasul Bucovinei» începe să apară, sub formă de revistă, încă din 1994 şi este de pe acum o publicaţie cu o personalitate bine conturată în contextul publicisticii bucovinene. O publicaţie cu o personalitate distinctă este şi revista «Analele Bucovinei», întemeiată tot în 1994. Aceste două publicaţii, la care s-ar putea alătura şi altele, însă fără apariţie regulată, se ocupă exclusiv de problemele Bucovinei, iar cea din urmă, revistă a Centrului de Studii «Bucovina» din Rădăuţi, întreţine un dialog permanent cu Centrul Bucovinean de Studii de pe lângă Universitatea din Cernăuţi şi cu Bukowina-Institut din Augsburg. Aceste două publicaţii au marele avantaj că apar sub egida unor instituţii, Fundaţia Culturală Română, prima, Academia Română, a doua, cu prestigiu internaţional.

Revista «Septentrion» are şi ea marele avantaj că apare sub egida Societăţii pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina, societate întemeiată la Cernăuţi, în 1862. Activitatea Societăţii se reflectă în paginile revistei, însă se acordă atenţie, în egală măsură, şi vieţii culturale şi ştiinţifice a provinciei.

Mişcarea culturală din Bucovina, promovată de [aceste] publicaţii cu apariţie susţinută, independente de partidele politice, se înfăţişează la acest sfârşit de secol ca un front comun de activitate, fără să fie coordonat de la «Centru» sau din altă parte. Suntem uniţi în lupta pentru unitatea culturală a românilor bucovineni. Succesele sau insuccesele noastre vor fi evaluate, cu dreaptă măsură, în mileniul următor”[59]); *Eminescu şi euroregiunile* (anul V, nr. 14–15, 1997, p. 1); *George baron Løvendal* (*ibidem*, p. 1); *Eminescu la sfârşit de secol şi început de mileniu* (anul VI, nr. 16–17, 2001, p. 3–4); *Mişcarea europeană mazziniană şi lupta „junimii” române pentru independenţă, libertate şi unitate statală* (anul XIII, nr. 18, 2002, p. 1–3)[60]; *Societatea pentru Cultura şi Literatura Română în*

[58] Conf. Acad. Radu Grigorovici, *Das Modell Bukowina*, în „Analele Bucovinei”, anul III, nr. 2 (6), [iulie–decembrie] 1996, p. 261–298. Retipărit în volumul Acad. Radu Grigorovici, *Bucovina între milenii. Studii şi documente*, Cuvânt-înainte: D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, Ediţie îngrijită de Rodica Marchidan şi Rodica Iaţencu, Indice de nume de Rodica Iaţencu, Bucureşti, Editura Academiei Române, Colecţia „Enciclopedia Bucovinei în studii şi monografii” (19), 2006, p. 234–266.

[59] D. Vatamaniuc, *Cultura şi împlinirea idealurilor naţionale*, în „«Septentrion». Foaia Societăţii pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina”, anul IV, nr. 12–13, 1996, p. 3.

[60] Articolul se retipăreşte din „Academica”, Bucureşti, anul XI, nr. 6 (126), aprilie 2001, p. 22–23.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

Bucovina (anul XIV, nr. 19–20, 2002–2003, p. 1); *Domnia lui Ştefan cel Mare şi Sfânt în documente din vremea sa* (anul XV, nr. 21, 2004, p. 1 şi 6); *Bucovina şi Lucian Blaga* (anul XVI, nr. 22, 2005, p. 14); *Bucovina şi Academia Română* (anul XVI, nr. 23–24, 2005, p. 1); *Din nou Fundaţia Culturală Română* (anul XVII, nr. 25, 2006, p. 1); *Destinul unor oameni deosebiţi şi al unei colecţii de artă unice* (anul XVII, nr. 26, 2006, p. 1); *Dimitrie Onciul şi sărbătorirea sa* (anul XVIII, nr. 27, 2007, p. 6–7).

Pentru un scurt timp, „«Septentrion». Foaia Societăţii pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina" apare înviorat, începând din 2002, prin contribuţia Centrului pentru Studierea Problemelor Bucovinei – Filiala Iaşi. Apariţia sa din anul XIII, nr. 18, 2002, are 16 pagini şi este imprimată la Tipografia Lidana din Suceava, cu două plăci color, la exterior şi la mijloc. Faţă de majoritatea numerelor anterioare, acesta îşi propune să se apropie de formatul şi ţinuta unei adevărate „reviste de ştiinţă, cultură şi artă", având ca model periodicul „Academica", seria veche, şi fiind fascinat de rolul unei publicistici înalte, aşa cum acest periodic academic central îşi propune să fie, prin adoptarea modelului preluat din moştenirea şcolii lui Dimitrie Gusti: „Academia Română împlineşte funcţia specială de reprezentantă permanentă a intereselor înalte ştiinţifice şi artistice ale naţiunii". În colegiul de redacţie se află acum reprezentanţi ai mai multor filiale din ţară: Bucureşti, Sibiu, Botoşani, Cluj-Napoca. Societatea pentru Cultură Românească „Mihai Eminescu" a românilor din regiunea Cernăuţi este reprezentată de Alexandrina Cernov, m.o. al Academiei Române. „Septentrion" apare, pentru prima oară, cu sumarul la manşetă şi cu două editoriale. Cel dintâi este semnat de directorul periodicului: D. Vatamaniuc, iar cel de al doilea de preşedintele Societăţii pentru Cultură: Mircea Irimescu. Editorialul semnat de către D. Vatamaniuc, m.o. al Academiei Române, se intitulează *Mişcarea europeană mazziniană şi lupta „junimii" române pentru independenţă, liberate şi unitate statală*, p. 1–3. M. Irimescu semnează editorialul *Societatea pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina, azi*, p. 3. O bogată cronică a vieţii Societăţii pentru Cultură, studii şi articole diverse, recenzii, poezie contribuie în acest număr la realizarea unei oferte menite să le reamintească bucovinenilor câteva adevăruri, din păcate, prea repede uitate la Rădăuţi, locul din care a pornit, după 1989, o masivă mişcare de revigorare a cercetării ştiinţifice consacrate Bucovinei: „«Septentrion» se adresează, în mod special, bucovinenilor care cred că au ceva de spus şi îi roagă să vină în jurul său pentru a putea continua şi amplifica, la cotele contemporaneităţii, bogata şi puternica tradiţie de culturalitate a acestui pământ. «Septentrion» nu este o revistă care să se vrea a unei singure generaţii şi a unui anume grup de persoane. Paginile revistei noastre se află la dispoziţia tuturor celor care au dorinţa sfântă de-a edifica, pe ceea ce-i viabil în trecut, o societate a adevărului, dreptăţii, frumosului şi binelui. De aceea, aceste rânduri se vor şi un apel către tineretul creator al acestui ţinut de a-şi pune talentul, puterea de muncă şi entuziasmul curat în slujba edificării patriei viitoare" (I, 1, 1990); „A face cultură

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

în Bucovina, a face cultură românească într-un spaţiu dăruit de Dumnezeu cu multe graiuri şi seminţii înseamnă să faci un fapt de pace şi înţelegere […]. Împreună cu «Analele Bucovinei», «Bucovina literară», «Codrul Cosminului», «Făt-Frumos», «Glasul Bucovinei», «Lumea carpatică», «Septentrion literar», «Ţara Fagilor», «Septentrion» de la Rădăuţi reclădeşte «casa spiritului românesc», singura în care ne vom putea afirma identitatea civilizaţională în Europa Comună, prin comunicare despovărată de stereotipuri şi prejudecăţi, respect faţă de valori şi fiinţa umană strivită atât de des «subt vremi», voinţă reală de înţelegere, responsabilitate şi atitudine demnă, având convingerea că «trecutul şi prezentul pregătesc istoria viitorului». «Strămoşii pururi roditori», părinţii şi semenii noştri risipiţi în deportări, în refugiu, în exil şi în închisorile totalitarismului din veacul trecut ne-o cer, deopotrivă, prin imensa lor suferinţă transformată în tulburătoare pildă de «dragoste lucrătoare»" (p. 16).

„Septentrion", anul XIII–XIV, nr. 19–20, 2002–2003, apare cu 28 de pagini, având acelaşi colegiu de redacţie. În cel dintâi editorial, *Societatea pentru Cultura şu Literatura Română în Bucovina*, D. Vatamaniuc scrie, între altele: „Societatea pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina a împlinit în mai 2002 vârsta venerabilă de 140 de ani de activitate culturală rodnică. Centrul de Studii «Bucovina», înfiinţat la propunerea Societăţii pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina, marchează şi el un deceniu de activitate ştiinţifică. Două instituţii chemate să colaboreze îndeaproape pe acest străvechi pământ românesc" (p. 1). Prin bogăţia de materiale: studii şi articole diverse, documentare, cronici, recenzii, versuri şi proză, prin colaborările atrase: P.S. Gherasim Putneanul, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sucevei şi Rădăuţilor, Carmen Andronachi, Mălina Aniţoaie, Petru Bejinariu, Luca Bejenaru, Elena Cristuş, Ion Filipciuc, Daniel Hrenciuc, Victor Iosif, Alexandra Lozinschi, Zaharia Macovei, Gheorghe Nandriş, Marian Olaru, Lucia Olaru Nenati, George Onica, Ion Popescu-Sireteanu, Vasile Precop, Valerian I. Procopiuc, Ion Puha, Emil Satco, Vasile I. Schipor, prin deschiderea mai mare către filiale şi promovarea spiritului critic, ca forme de emancipare a discursului, precum şi prin tehnoredactarea profesionistă, realizată de Victor T. Rusu, şi printr-o iconografie aleasă, „Septentrion" se îndepărtează de „slava stătătoare" a provinciei, plătind însă repede pentru îndrăzneală şi libertatea de exprimare[61]. Pe acest drum deschis cu hotărâre şi cu o viziune largă, modernă de către colegiul de redacţie din perioada 2002–2003, „Septentrion" va vedea lumina tiparului, în vechiul format, timp de un deceniu, beneficiind şi de serviciile unui redactor priceput, trecut, din păcate, mereu sub o nedreaptă tăcere: Mircea M. Cociu („redactare, prezentare grafică şi procesare computerizată").

[61] Despre această contribuţie la realizarea periodicului, Mircea Irimescu scrie, însă, din păcate, ca un contabil de la U.A. Gălăneşti (fosta Fermă a Partidului), într-un op aniversar, *Societatea pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina (1862–2012). La 150 de ani. Istoric şi realizări*, vol. 1, Rădăuţi, Editura Septentrion, 2012, p. 324, 325, în consonanţă cu înţelegerea la care reuşeşte el să acceadă în cazul unui concept important şi pentru zilele noastre: voluntariatul.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

D. Vatamaniuc este membru în colegiul de redacţie al revistelor „Bucovina literară” (Suceava) şi „Glasul Bucovinei” (Cernăuţi). Sunt de reţinut, de asemenea, şi colaborările sale la periodice din străinătate, precum „Kurier der Bochumer Gesellschaft für rumänische Sprache und Literatur”, publicaţie a Universităţii Bochum (Germania)[62].

D. Vatamaniuc este membru al Uniunii Scriitorilor din România şi al Societăţii Scriitorilor Bucovineni, membru al Academiei Carpatica, al Centrului Internaţional „Mihai Eminescu” din Chişinău, membru de onoare al Societăţii Oamenilor de Ştiinţă din Bihor (1994), al Ligii Culturale „Mihai Eminescu” din Sibiu (1997), Suceava, Craiova, al Societăţii Academice din Târgu Jiu (1997), al Ligii Culturale a Românilor de Pretutindeni (1997), preşedinte al Academiei Internaţionale „M. Eminescu” (India) şi preşedinte de onoare al Societăţii pentru Cultura şi Literatura Română din Bucovina (după 2008)[63]. Pentru activitatea sa laborioasă de cercetător şi editor, comunitatea ştiinţifică internaţională îi conferă titlul de „Om al Anului” şi „Diploma de Onoare” de către The American Biographical Institute (1999 şi 2000).

Dimitrie Vatamaniuc este Doctor Honoris Causa al Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu (5 mai 2000) şi membru de onoare al Academiei Române (6 iunie 2001), Cetăţean de Onoare al localităţilor Sucevița (26 octombrie 1995, pentru „contribuţii deosebite la întregirea şi definitivarea patrimoniului naţional-cultural al istoriografiei Bucovinei, în general, şi al comunei Sucevița, în special”), Rădăuţi (27 noiembrie 1997), Şiria-Arad (18 ianuarie 1998), Cetăţean de Onoare al judeţului Suceava (2011), director fondator al Institutului „Bucovina” al Academiei Române (2007), *Doctor Honoris Causa* al Universităţii „Ştefan cel Mare” Suceava, „pentru merite deosebite în promovarea culturii şi istoriei Bucovinei pe plan naţional şi universal” (10 noiembrie 2008), fiind răsplătit, totodată, cu câteva distincţii: Premiul de Excelenţă al Fundaţiei Culturale a Bucovinei (2002), Premiul Opera Omnia „Mihai Eminescu” acordat de către juriul

---

[62] În paginile acestui „Curier al studenţilor de limba română” de la Universitatea Bochum, în tomul 16, din 1991, i se tipăreşte articolul *Eminescu und die indische Cosmogonie*, p. 30–38.

[63] Activ în cadrul Filialei Bucureşti a Societăţii pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina, D. Vatamaniuc participă, an de an, timp de aproape două decenii, şi la cursurile Universităţii de Vară „Ion I. Nistor”, susţinând prelegeri, conferinţe, comunicări la Rădăuţi şi în alte localităţi bucovinene. Din păcate, Societatea pentru Cultură nu adună documentele acestor cursuri, cu 25 de ediţii până acum, spre a le tipări, măcar în câteva volume, măcar în onoarea celor trei preşedinţi: acad. Vladimir Trebici, acad. Radu Grigorovici şi D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, aşa cum s-ar fi cuvenit, potrivit unei vechi, frumoase şi folositoare practici academice din spaţiul lumii româneşti, dacă nu, an de an, în volume de documente (conferinţe, prelegeri, comunicări, dezbateri, cronică, album). Face însă acest lucru, în Bucovina zilelor noastre, Uniunea Polonezilor din România, înfiinţată cu 25 de ani în urmă, care organizează timp de 17 ani, la Suceava, în prima decadă a lunii septembrie, Zilele Culturii Polone, manifestare cu participare internaţională, desfăşurată, timp de trei zile, pe trei secţiuni (*În lumea istoriei, În lumea culturii, În lumea problematicii minorităţilor naţionale/În lumea problematicii bucovinene*), tipărind, spre deosebire de Societatea pentru Cultură, an de an, în volum, lucrările fiecărei reuniuni.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

Festivalului literar „Mihai Eminescu”, ediţia a XX-a (Suceava, 14 ianuarie 2011), Premiul „Eminescu, ziaristul” al Uniunii Ziariştilor Profesionişti din România (2013).

Pseudonime: D. Vătămanu, D. Drumaru.

Fac referire la viaţa şi activitatea sa, între alţii: – Mihai Cimpoi, *Imaginea completă a lui Eminescu*, în volumul *Spre un nou Eminescu*, Chişinău, Editura Hyperion, 1993, p. 84–92; – Constantin Cubleşan, *Un fel de arheologie*, în volumul *Eminescu în conştiinţa critică*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1994, p. 13–21; – Mircea Grigoroviţă, *Dimitrie Vatamaniuc la o aniversare*, în „Iconar”, serie nouă, Rădăuţi, anul I, nr. 2–3, mai–septembrie 1995, p. 2–9; – Mircea Zaciu, *Biobibliografia Lucian Blaga*, în volumul *Ca o imensă scenă, Transilvania...*, Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române, 1996, p. 365–374; – Mihai Iacobescu, *Dimitrie Vatamaniuc*, în „Codrul Cosminului”. Analele Ştiinţifice de Istorie ale Universităţii „Ştefan cel Mare” Suceava, serie nouă, nr. 3–4 (13–14), 1997–1998, Suceava, Fundaţia Culturală a Bucovinei, 1997–1998, p. 419–426; – Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu (coordonatori), *Dicţionarul scriitorilor români*, vol. IV (R–Z), Bucureşti, Editura Albatros, 2002, p. 707–708; – Dorina N. Rusu, *Membrii Academiei Române, 1866–2003. Dicţionar*, Ediţia a III-a, revăzută şi adăugită, cu un cuvânt înainte de Academician Eugen Simion, Preşedintele Academiei Române, Bucureşti, Editura Enciclopedică–Editura Academiei Române, 2003, p. 869; – Emil Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. II, Iaşi–Suceava, Editura Princeps–Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera”, 2004, p. 563–564; – Ion Simuţ, *Harta unui continent literar*, în „România literară”, Bucureşti, anul XXXVIII, nr. 25, 29 iunie–5 iulie 2005; – Vasile I. Schipor, *Dimitrie Vatamaniuc la a 85-a aniversare a naşterii sale*, în „Bucovina literară”, serie nouă, Suceava, anul XV, nr. 10–11 (176–177), octombrie–noiembrie, 2005, p. 21–23, articol republicat în volumul *Bucovina istorică. Studii şi documente*, Cuvânt-înainte de D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, Bucureşti, Editura Academiei Române, Colecţia „Enciclopedia Bucovinei în studii şi monografii” (20), 2007, p. 401–408; – Ion Popescu-Sireteanu, *Un cărturar neobosit: Dimitrie Vatamaniuc*, în volumul *Bucovina. Oameni şi cărţi*, Timişoara, Editura Augusta–Editura „Artpress”, 2005, p. 209–216; – Aurel Sasu (coordonator), *Dicţionarul biografic al literaturii române DBLR*, II (M–Z), [Piteşti], Editura Paralela 45, Colecţia „Marile dicţionare «Paralela 45»”, 2006, p. 791; – Constantin Hrehor, *Academicianul de la Suceviţa*, în „Crai nou”, Suceava, anul XX, nr. 4 941, 16 ianuarie 2009, p. 1, 5; – S[tancu] I[lin], *Dimitrie Vatamaniuc*, în Eugen Simion (coordonator general), *Dicţionarul general al literaturii române*, vol. VII (Ţ–Z), Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2009, p. 199–200; – Ecaterina Ţarălungă, *Enciclopedia identităţii româneşti. Personalităţi*, Bucureşti, Editura Litera, 2011, p. 806; – Constantin Hrehor, *Sigiliul liniştii clasice*, în „Hyperion”, revistă de cultură, Botoşani, anul XXIX, nr. 1–3 (201–203), 2011, p. 123–124; – Lucia Olaru Nenati, *Patriarhul eminescologiei, acad. D. Vatamaniuc, la 90 de ani*, *ibidem*,

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

p. 130–131; – Lucia Olaru Nenati, *Un eminescolog de stirpe aleasă: D. Vatamaniuc la 90 de ani*, în „Revista română", periodic trimestrial al Despărţământului ASTRA „Mihail Kogălniceanu", Iaşi, anul XVII, nr. 1 (63), ianuarie–martie 2011, p. 3–4; – Mircea A. Diaconu, *Labirintul Dimitrie Vatamaniuc*, referat, Suceava, 29 februarie 2012, 6 p.; – Mircea Irimescu, *Societatea pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina (1862–2012). La 150 de ani*, volumul II, *Voluntariat bucovinean*, Rădăuţi, Editura Septentrion, 2013, p. 628; – Ion Popescu-Sireteanu, *Academicianul Dimitrie Vatamaniuc*, editorial, în „Salutări din Târgovişte literară", revistă trimestrială, Târgovişte, anul III, nr. 1–2, [ianuarie–iunie] 2014, p. 5–6.

Dintre referinţele de care s-a bucurat D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, la începutul noului secol şi mileniu, cea semnată de academicianul Ştefan-Augustin Doinaş, în 2001, ar trebui reţinută, credem noi, mai cu seamă de către bucovinenii din generaţiile mai noi, zorind pe alte căi spre porţile privilegiilor: „Ceea ce caracterizează cărţile profesorului Dimitrie Vatamaniuc sunt acribia ştiinţifică, pasiunea cercetării şi publicarea documentelor literare, respectul faţă de textul original (de apreciat mai ales în cazul ediţiilor Eminescu şi Slavici), stilul sobru, clar şi elegant, seriozitatea informaţiilor şi sugestiile interesante ale unui spirit familiarizat cu literatura europeană"[64]. Pentru generaţiile de astăzi, preocupate de cunoaşterea Bucovinei istorice, aniversarea din viaţa directorului fondator al Institutului „Bucovina" al Academiei Române şi a preşedintelui de onoare al Societăţii pentru Cultură ar putea constitui şi un motiv de profitabilă reflecţie, de bucurie a „împreună lucrării" în slujba adevărului ziditor şi de încredere în triumful valorilor, de solidarizare a capacităţilor creatoare din această parte a lumii, dedicate construirii unui viitor demn pentru trecutul nostru tumultuos şi atât de urgisit?

În activitatea de renaştere a cercetării ştiinţifice şi de efervescenţă a vieţii culturale din Bucovina, prin întreaga sa contribuţie, D. Vatamaniuc se afirmă ca un reprezentat de seamă al grupării academice din „diaspora bucureşteană a bucovinenilor", fiind un exemplu de creativitate la o vârstă impresionantă şi de dragoste pentru această parte a lumii româneşti, de cărturar dedicat modelului paideic de formare a unor generaţii noi de cercetători, model impus aici, timp de peste un deceniu, mai cu seamă de către academicianul Radu Grigorovici, vicepreşedinte al Academiei Române în perioada 1990–1994[65], un intelectual

[64] Textul recomandării academicianului Ştefan Augustin Doinaş, susţinut, în 6 iunie 2001, pentru primirea lui D. Vatamaniuc ca membru de onoare al Academiei Române, este reprodus integral în *„Onoruri care nu folosesc la nimic"*, interviu acordat lui Constantin Hrehor, publicat în „Hyperion", revistă de cultură, Botoşani, anul XXIX, nr. 1–3 (201–203), 2011, p. 125–129. Aici, acesta figurează la pagina 128.

[65] Conf. Acad. Radu Grigorovici, *Bucovina între milenii. Studii şi documente*, Cuvânt-înainte: D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, Ediţie îngrijită de Rodica Marchidan şi Rodica Iaţencu, Indice de nume de Rodica Iaţencu, Bucureşti, Editura Academiei Române, Colecţia „Enciclopedia Bucovinei în studii şi monografii" (19), 2006; Vasile I. Schipor, *Academicianul Radu Grigorovici*

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)

statornic în profesia şi credinţa sa, animat încă de proiecte şi mari idei, aproape mereu de problemele sensibile ale românilor din Basarabia, Bucovina şi Transilvania, trăind cu o rară modestie într-o lume aflată în prefacere continuă şi sedusă de alte valori ale vieţii şi de orizonturi noi ale istoriei.

(1911–2008) şi renaşterea cercetării ştiinţifice în Bucovina după 1989, în „Glasul Bucovinei", revistă trimestrială de istorie şi cultură, Cernăuţi–Bucureşti, anul XIX, nr. 2 (74), aprilie–iunie 2012, p. 19–31. Vezi şi „Analele Bucovinei", anul XVIII, nr. 1 (36), [ianuarie–iunie] 2011, tom omagial, închinat academicianului Radu Grigorovici (1911–2008), la centenarul naşterii sale, p. 5–170.

BDD-A32858 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:35 UTC)